

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Bakalářská práce

ALEKSANDRA ŚNIEŻEK - MARKIEWICZ
ELŻBIETA ŁUBOWICZ

Opava 2014

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Bakalářská práce

ALEKSANDRA ŚNIEŻEK - MARKIEWICZ
ELŻBIETA ŁUBOWICZ

OBOR: Tvůrčí fotografie
VEDOUCÍ PRÁCE: Prof. PhDr. Vladimír Birgus
OPONENT: doc as. Mgr. Václav Podestát

Opava 2014

Abstrakt

Ve své bakalářské práci bych chtěla přiblížit postavu Elżbiety Łubowicz, současné kurátorky, umělecké kritičky, pedagožky a redaktorky knižních publikací. Moje bakalářská práce představuje krátký životopis a odpovídá na otázku, proč si paní Łubowicz vybrala právě tuto a ne jinou profesní kariéru. Přibližuje čtenáři výstavy, které se jí povedlo uspořádat, a několika větami popisuje každou z nich. Přidala jsem také informace o tom, jak a kdy paní Łubowicz spolupracovala s jednotlivými časopisy věnujícími se umění a především fotografii.

Klíčová slova

kurátorka, umělecký kritik, redaktorka, pedagožka, Vratislav, Polsko

Abstract

In my bachelor diploma I would like to introduce the character of Elżbieta Łubowicz, who is a contemporary art curator, art critic, teacher and an editor of many book publications. My BA thesis presents a brief biography as well as it tries to answer the question why she has chosen this kind of career and not any other. It also brings readers closer to exhibitions that she has organized and in a few sentences it describes each one of those. I included some information about how and when Mrs. Łubowicz has collaborated with various art magazines, in particular those connected to photography. My work also contains two interviews with people that have worked with Elżbieta Łubowicz. Through this paper I want to show Elżbieta Łubowicz`s figure from a less formal perspective.

Keywords

curator, art critic, editor, teacher, Wroclaw, Poland

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aleksandra Ewa ŚNIEŹEK**
Osobní číslo: **F070964**
Studijní program: **B8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média**
Studijní obory: **Tvůrčí fotografie**
Tvůrčí fotografie
Název tématu: **T: Elżbieta Lubowicz**
Téma anglicky: **T: Elżbieta Lubowicz**
Zadávací ústav: **Institut tvůrčí fotografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Monografie vyznamne polske teoreticky a kuratorsky fotografie.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Jest się. Opowieść o życiu i twórczości Anny Szpakowskiej-Kujawskiej, [w:] Anna Szpakowska-Kujawska, Jest się, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, [katalog wystawy monograficznej], 2005.

Autoportret w negatywie. Oryginalność koncepcji fotografii Jerzego Lewczyńskiego, [w:] Jerzy Lewczyński, Archeologia fotografii. Prace z lat 1941-2005, Muzeum Sztuki w Łodzi, 2005. tekst jeden z 5, Wydawnictwo Kropka Między "picture" a "image". Obrazy w kulturze współczesnej, "Kultura Współczesna", kwartalnik, nr 4, 2006.

Rzeczywistość jest tekstem. O "pojęciokształtach" Stanisława Dróżdża, [w:] Stanisław Dróżdź, poczestekoniec. Pjęciokształty. Poezja konkretna. Prace z lat 1967 - 2007, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, [katalog wystawy monograficznej], 2009.

Dotknięcie realności, Wrocław 2002, katalog z wystawy wydany przez BWA Przygody plastyczne fotografii, Urszula Czartoryska, Szowo/Obraz Terytoria, Gdańsk 2002

Vedoucí bakalářské práce:

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS

Institut tvůrčí fotografie

Datum zadání bakalářské práce: **12. prosince 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. června 2014**

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS
vedoucí ústavu

V Opavě 12. prosince 2009

PODĚKOVÁNÍ

Moje velké poděkování patří paní Elżbiecie Łubowicz, která mi věnovala spoustu času, trpělivosti a materiálu ke vzniku této práce.

Děkuji za vedení práce a cenné připomínky Prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně za použití literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby tato práce byla zařazena Univerzitní knihovny SU v Opavě do Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetové stránkách www.itf.cz

Ve Vroclavi, dne 30. srpna 2014.
© 2014 Aleksandra Śnieżek - Markiewicz
Institut tvůrčí fotografie v Opavě

Obsah

Úvod	8
Léta dětství a dospívání	9
Profesní život	12
Elżbieta Łubowicz jako pedagožka	16
- Interview s Elżbietou Łubowicz o práce pedagoga.....	17
- Interview s Magdalenou Mądrą (bývalá studentká)	18
Kurátorka	20
Umělecká kritika a redakční práce	29
Práce na publikacích v rámci vlastní iniciativy	33
Styl práce	35
Práce Elżbiety Łubowicz ve srovnání s jinými polskými kurátory	37
Interview s Vladimírem Birgusem	41
Interview s Andrzejem Sajem	43
Seznam použité literatury	46
Výběrový seznam textů E. Łubowicz	47
Realizace/katalogy	50
Jmenný rejstřík	52

Úvod

Ve své bakalářské práci bych chtěla přiblížit postavu Elżbiety Łubowicz. Po léta píše závažné texty do časopisů v tuzemsku i v zahraničí. Díky ní byla česká fotografie nově odhalena a předvedena polské veřejnosti. Přispěla k docenění dokumentární fotografie v Polsku, ačkoliv ještě před několika lety nebyl zájem o něj tak veliký. Díky ní bylo mnoho méně významných umělců objeveno a předvedeno širší veřejnosti. Mnoha lety pečlivé práce ve všech těchto oblastech se Łubowicz silně zapsala do umělecké scény v Polsku.

Při výběru tématu bakalářské práce jsem se chtěla věnovat problematice blízké mé osobě a zároveň hledat něco, co by se nacházelo v okruhu mého bydliště. Nejdříve jsem přemýšlela o ponoření se do tématu vratislavských galerií nebo školy věnující se fotografii, ale nakonec jsem zrozhodla svou práci zasvětit životním osudům a dílu jednoho člověka. Nápad na spolupráci s tak zajímavou osobností, jakou je paní Elżbieta Łubowicz, se mi zdál velmi atraktivní. Doposud vzniklo jen málo textů, které by se jí týkaly. Marné je hledání informací v knihovnách nebo na webových stránkách. Díky rozhovorům s ní jsem se mohla dozvědět mnoho informací, které doposud žádná publikace neobsáhla. Práce dále obsahuje 2 interview sepsaná formou dialogu, které jsem vedla s lidmi spolupracujícími s paní Łubowicz. Chtěla jsem, aby bylo možné pomocí takovéto formy nahlédnout na naši hrdinku z jiné, méně formální stránky.

Nápad, aby se hrdinkou mé bakalářské práce stala konkrétní osoba, se líbil také mému vedoucímu, prof. Birgusovi. Po úvodní analýze osob věnujících se fotografii z okolí Vratislavi jsme se společně rozhodli vybrat Elżbietu Łubowicz. Volba se mi líbila o to více, že její činnost sleduji po mnoho let. Postava paní Łubowicz byla a stále je přítomna v městském prostoru Vratislavi - především v podobě výstav a textů. Účastnila jsem se většiny jí pořádaných vernisáží. Fascinuje mě skutečnost, že po letech mohu sepsat historii jejího života.

Paní Elżbieta je známou pedagožkou přednášející na vratislavských uměleckých vysokých školách, kde se mezi studenty těší velkému uznání. Popsala jsem práci pedagoga, které se věnuje v Mezinárodním fotografickém fóru „Kwadrat“ a na Vratislavské univerzitě a Akademii výtvarných umění.

Léta dětství a dospívání

Elżbieta Łubowicz se narodila 2. prosince 1952 ve Vratislavi. Je dcerou Stanisława a Wiktorie Siczkových a sestrou Małgorzaty Siczek. Matka pracovala na statistickém úřadu, otec byl profesí inženýr elektroniky.

Jako dítě měla širokou oblast zájmů, četla knihy spojené s historií, archeologií a kosmologií. Když končila základní školu, měl na další zájmy Elżbiety velký vliv její otec. Po práci se jako koníčku věnoval umění, kupoval obrazové publikace a spolu s dcerou si je hodiny prohlíželi. Protože v práci na vědeckém ústavu končil kolem 22. hodiny, mohl se své vášni oddat teprve po návratu domů. Pozdější čas návratů otce Elżbietě nevadil, čekala na něj a pak si společně sedli a diskutovali o společné vášni. Na náměstí ve Vratislavi se nacházelo Sovětské knihkupectví, kde bylo možné za málo peněz koupit dobré knihy o umění, především týkající se starožitností, právě tam si Stanisław Siczek opatroval knihy nejčastěji. Tak se díky otci u Elżbiety zrodil zájem o umění.

Na základní škole udělaly na Elżbietu velký dojem hodiny polského jazyka, které vedla Maria Karpowiczová, manželka jednoho z nejlepších polských básníků Tymotea Karpowicze, který se věnoval tehdy avantgardní lingvistické poezii. Učitelka byla moudrá a skvělá pedagožka, zcela se oddala učení. Byla velmi náročná, ale zároveň dokázala nakazit své žáky vášní pro literaturu. Hodiny polského jazyka se Elżbietě silně zaryly do paměti a měly vliv na její vzdělávání v dalším životě.

Na střední škole už byly Elżbietiny preference ohledně předmětů úzce stanoveny, nejvíce se nacházela v typicky humanitních předmětech. Součástí povinné výuky byly hodiny výtvarného umění, které obsahovaly praktickou i teoretickou část. Tyto hodiny vedla Jadwiga Halická, malířka a grafička, které byla se svou vášní silně nakažlivá a měla dar učit. Skvělá osobnost učitelky a hodiny výtvarného umění Elżbietě umožnily udržet si i nadále zájmy spojené s uměním.

Výběr směru studia nebyl těžký, polonistika byla v případě Elżbiety samozřejmou volbou. I pozdější specializace v oblasti historie umění nepředstavovala překvapení. V roce 1976 obhájila Elżbieta na Filologické fakultě Vratislavské univerzity magisterskou práci *Literárněkritický systém Bolesława Leśmiana* s vyznamenáním. Ta se ukázala být natolik kvalitní, že se dočkala publikování v *Zeszytach Literackých*.

Své první kroky jako umělecká kritička činila právě na studiích. V rámci doplňující specializace v historii umění bylo povinným úkolem pro získání zápočtu napsání recenze o aktuální umělecké výstavě. První recenze se týkala skvělé prezentace prací Alojzyho Gryta, na níž se představily jeho konkrétní sochy z pomezí výtvarného umění a literatury.

Stejný směr studií navštěvoval také muž jménem Ryszard. Několikaletá známost vedla k manželství, které trvalo do roku 2011, do jeho smrti. Ryszard Łubowicz se narodil v roce 1951 na druhém konci Polska u Ełku, po absolvování polonistiky se specializací editorství se nejprve věnoval publikacím Centra otevřeného divadla Kalambur, vedl také galerii Kalambur. Později řídil publikace *Biurze Wystaw Artystycznych* ve Vratislavi až do doby, kdy si na začátku 90. let založil vlastní vydavatelskou agenturu, specializující se na publikace o umění a reklamní publikace. Elżbieta s ním spolupracovala, účastnila se redigování katalogů, škrtnout, brožur a knih. Věnovala se také organizačním záležitostem a dokonce účetnictví, občas kontaktům s tiskárnou. Zkušenosti získané v manželově firmě se jí velmi hodily v pozdějších letech profesní činnosti.

Na konci 90. let se Łubowicz stáhla z manželovy firmy a vrátila se k umělecké kritice, zahájila spolupráci s uměleckým magazínem „Format“ a následně získala zaměstnání v publikačním oddělení BWA ve Vratislavi, kde se brzy chopila také práce kurátora výstav.

Elżbieta Łubowicz,
měsíc po svatbě
Wilkowo, Polsko
1975

Elżbieta Łubowicz
Průkazová fotografie
1971

Elżbieta Łubowicz
Průkazová fotografie
1994

Elżbieta Łubowicz,
fot. Łukasz Kujawski
portrét, 2005

Profesní život

Profesní kariéru zahájila hned po ukončení studia. Elżbieta psala recenze uměleckých výstav, které vycházely v deníku „Wieczór Wrocławia“. Kromě recenzí vedla svůj autorský týdenní cyklus pod názvem „**Miniatury**“, kde psala vždy o jednom konkrétním uměleckém díle, které se nachází ve Vratislavi: v městském prostoru, v muzeu, v pracovních umělců. Elżbieta se neomezila na jeden časopis, v daném období také psala čím dál častěji literární a umělecké recenze do „Odry“, jednoho z nejstarších polských kulturních periodik. „Odra“ vycházela od roku 1945 jako pokračování předválečných lvovských „Sygnałů“ pod názvem „Nowe Sygnały“ – od roku 1961 už pod svým dnešním názvem¹. Významným a důležitým byl text napsaný do tohoto časopisu o pracích sochaře Alojzyho Gryta z roku 1987.

V roce 1979 začala Łubowicz pracovat v **Národním muzeu ve Vratislavi** v oddělení popularizace. Šlo o funkci tiskové mluvčí muzea, ačkoliv v oněch letech nikdo takovéto označení oficiálně nepoužíval. Pozice krom jiného spočívala v přípravě informačních textů o výstavách a kontaktu s médii. Působení v této instituci trvalo s přestávkami do roku 1986. Dlouhá nepřítomnost v roce 1981 souvisela s narozením dítěte a obdobím mateřství. V dalších letech se Elżbieta starala doma o syna a neúčastnila se života v muzeu, občas psala texty o umění a také, po změně režimu v roce 1989, publicistické texty týkající se politických a sociálních záležitostí (především do konzervativně-liberálního týdeníku „Najwyższy Czas!“). Pracovala také ve vydavatelství formě svého muže.

Přelomovým se stal rok 1997, Łubowicz začala pracovat v Biurze Wystaw Artystycznych v galerii **BWA Awangarda**, zaujala stanoviště specialisty pro záležitosti popularizace, věnovala se redakční práci a organizování uměleckých výstav. V tomto období obnovila spolupráci s časopisem „Odra“ a zahájila spolupráci s uměleckým magazínem „Format“.

Během začátků práce v BWA začala Łubowicz nejsilněji přitahovat jedna

1. http://pl.wikipedia.org/wiki/Odra_czasopismo

konkrétní oblast umění. Šlo o fotografii, která se stále častěji zařazovala do hlavního proudu jejího zájmu. Došlovovým kontaktům a známostem s osobami, které byly silně zaměřeny na tento způsob uměleckého vyjádření. V jistém okamžiku byla požádána, aby napsala text o pracích jednoho z fotografů do magazínu „Format“. Nešlo o snadný úkol, protože dříve se tomuto směru umění speciálně nevěnovala.

Kvůli čím dál většímu ztotožnění se s tématem cítila své nedostatky a potřebu prohlédnout si práce autorů, které tehdy nemohla vidět v Polsku. Tato skutečnost se podílela na prvním rozhodnutí pro práci **kurátora** v oblasti fotografie. Zrodil se nápad samostatně zorganizovat výstavu české fotografie, která v Polsku nebyla příliš známá. V zemi existovalo jen málo textů týkajících se prací našich jižních sousedů, ale ty, s nimiž se do té doby setkala, v ní vyvolaly zájem.

Vůči práci umělecké kritičky přijala Elżbieta nestandardní směřování: ne snaží se sledovat všechny projevy aktuálního uměleckého života. Je v něm příliš mnoho špatných prací a je škoda věnovat život tomu, aby se jimi zabývala. Stačí jí povrchní znalost o tom, co se kde děje. Jejím cílem je soustředit se na konkrétní umělce, kteří ji fascinují. Něčí tvorba ji musí uchvátit na tolik, že v kontaktu s ní bude moci odhalovat stále nové, zajímavější problémy. Musí to být zdroj zamyšlení nad tématy, pro něž je výchozím bodem tato tvorba a cílovým bodem mohu být naprosto odlišné záležitosti. Obzvláště u tvorby racionálního typu, založení na intelektu, na jistém druhu teoretických předpokladů. Zajímavým autorem je podle ní ten, kterého fascinují konkrétní závažné problémy a který vypracoval vlastní estetiku a vlastní postoj vůči životu a umění.

První otázka, která vytane na mysl, když se mluví o vlastní práci, je otázka proč, proč se člověk věnuje této a ne jiné oblasti. Elżbieta na tuto otázku odpovídá následovně: pro ní je nejdůležitější kontakt s konkrétní zajímavou osobou, především prostřednictvím jejího díla. Je důležité, aby dílo bylo originální, ne nutně novátorské, ale vlastní. Takové, které (v souladu s etymologií slova „originální“ tedy „zdrojový“) má svůj zdroj v hloubi osobnosti umělce. Při analyzování takovéto tvorby lze vždy odhalit něco důležitého a krásného, týkající se člověka v univerzálním smyslu. Takováto hloubková analýza je podle Łubowicz fascinující a zároveň tvoří důvod, proč nemá ráda kolektivní výstavy. Na výstavách, které prezentují několik autorů, lze vidět trendy, tendence, stylistiku, téma, ale mizí osoby. A od té doby, co v roce Elżbieta zorganizovala výstavu „Dotek reality“, se už drží přijaté metody práce a spolupracuje s konkrétními umělci.

Elżbieta Łubowicz se rovněž věnuje **redakci publikací** o umění. Především rediguje katalogy k výstavám, které sama pořádá, ale také se (z finančních důvodů) věnuje redakční práci na jiných publikacích: knihách, katalozích, časopi-

sech. Největším a nejvýznamnějším podnikem z této oblasti je funkce sekretáře redakce „Dyskursu“, jde o vědecko-umělecké texty vydávané Akademií výtvarných umění Eugenia Gepperta ve Vratislavi. „Dyskurs“ vychází půlročně a to nepřetržitě od roku 2003.

Elżbieta ve svém přístupu k profesní práci preferuje hluboké ponoření se do jednoho konkrétního tématu, profesionálně a detailně přistupuje k zvolenému projektu, nemá ráda tzv. „příležitostnou práci“. Zároveň si volí téma, kterému se bude věnovat tak, aby se krylo s jejími osobními zájmy a vyžadovalo mnohostranný přístup. Obsah, který zprostředkuje příjemci, je mnohokrát redigován tak, aby nakonec mohl čtenář bez problému pochopit řešené problémy a četba pro něj byla zajímavá a příjemná. Hlavním cílem, kterého chce ve své práci dosáhnout, je napsat a redigovat text tak, aby byl jasný pro širší skupinu čtenářů zajímajících se o umění a nejen pro specialisty.

Jerzy Lewczyński, Elżbieta Łubowicz
 20.03.2001, Wrocław
 Během vernisáže Lewczyńského výstavy BWA
 fot. Janusz Nowacki

Elżbieta Łubowicz
 2005, Poznań
 Během vernisáže Lewczyńského výstavy
 fot. Janina Struk

Wojtek Stefanik, Elżbieta Łubowicz, Jerzy Lewczyński
 20.03.2001, Wrocław;
 Během vernisáže Lewczyńského výstavy BWA Awangarda,
 fot. Janusz Nowacki

Elżbieta Łubowicz jako pedagožka

Łubowicz se věnuje také pedagogické činnosti, např. do loňského roku vedla hodiny věnované kritice umění se studenty studujícími na Vratislavské univerzitě distančně kulturologii. Působila zde také jako pozvaný host - umělecký kritik. Andrzej Saj, který vede výuku se studenty denního studia, jí zval na autorská setkání v rámci výuky. Tyto setkání přiměly Łubowicz k tomu, aby přesně a přímo formulovala svůj program jako kritičky a kurátorky. Mimo univerzitu dále přednáší o prvcích z historie fotografie na Mezinárodním fotografickém fóru Kwadrat. Je spoluzakladatelkou této školy a členem programové rady. Přednáší také o historii umění na Akademii výtvarných umění. Sama popsala svůj program výuky takto: Didaktický program „Autorské koncepce fotografie“, vedený během dvou let výuky na MFF „Kwadrat“, si klade za cíl seznámit studenty s tvorbou nejoriginálnějších osobností v oblasti fotografie a s důležitými problémy současné fotografie, které se pojí s jejich pracemi. Program zahrnuje autorská setkání se zvolenými polskými a zahraničními (především českými a slovenskými) fotografy, přednášky o tvorbě vybraných klasiků světové a polské fotografie a teoretické přednášky. Autoři zvaní na setkání jsou fotografové s individuálním, výrazným postojem, prezentující originální autorské koncepce využití fotografie v rámci umění. Každý z nich ve své tvorbě vytěžuje jiný aspekt jazyka fotografie.²

2. <http://www.kwadrat.edu.pl/o/wykladowcy/lubowicz.html>

Interview s Elou Łubowicz o práci pedagoga

Jak se cítíte v roli přednášející?

Zahájení pedagogické práce je výjimečný okamžik v mé profesní kariéře. Nese sebou několik aspektů, je obtížný, ale zároveň zajímavý a tvůrčí. Občas je také někdy frustrující, když vidím, kolik úsilí jsem vložila do toho, abych jasně a přesně předala znalosti, které ale nejsou vždy přijaty. Stává se, že studenti, kteří jsou na přednášce a je vidět, že poslouchají, si později nespojí základní věci. Dá se to cítit především během dalších přednášek, kdy se pokouším navázat na předchozí hodiny. Z druhé strany se ale najde také mnoho velmi milých a uspokojivých okamžiků. Často se stává, že odkazy na své přednášky a zájem o ně najdu v písemných pracích. Je skvělé, pokud některý problém někoho zaujme natolik, že se mu sám hlouběji věnuje. Pak cítím, že to, co je pro mě důležité, má význam ještě pro někoho.

Co Vám ještě dává přednášení?

Je to fantastická příležitost sama se dovzdělat. Pokaždé, když vedu přednášku, se na ní znovu připravuji. Přes to, že v případě kurzů z historie fotografie, mám už mnoho otázek zpracováno. Pokaždé mnoho hodin před lekcí analyzuji, hledám doplňující materiály. Přemýšlím nad pořadím problémů, novým pojetím, změnou ilustrací nebo kladením důrazu na jiné otázky, než tomu bylo doposud. Pokaždé to představuje příležitost, rozvíjet samu sebe.

Jaký máte kontakt s posluchači?

Často velmi dobrý, především s těmi, kteří se skutečně chtějí dozvědět něco více, kteří přicházejí a doptávají se na různé záležitosti. Obecně je pro mě osobní kontakt s mladými lidmi velmi důležitý.

Kdy jste začala s pedagogickou činností?

V roce 2003 jsme spolu s Piotrem Komorowským a Markem Śniecińským otevřeli Mezinárodní fotografické fórum „Kwadrat“. Tehdy jsem také začala s vedením přednášek. Pak se postupně přidala práce na Akademii výtvarných umění a na Vratislavské univerzitě na kulturologii.

Bylo pro Vás snadné vcítit se do role přednášejícího?

Už jako dítě jsem byla velmi nesmělá a každé veřejné vystoupení pro mě bylo traumatizující. Časem jsem to začala překonávat. Přistoupila jsem k sobě psychologicky a vnitřně se připravila na novou roli. Když jsem začala s prací v KUV, musela jsem během otevírání mnou pořádaných výstav přednést několik úvodních slov. To byly dobré zkušenosti, abych se později postavila před studenty. Ovšem na začátku jsem měla během přednášek problém synchronizovat to, o čem mluvím, s převáženými obrazy. Časem se mi podařilo dospět k tomu, že ilustrace vedou průběh přednášky.

Děkuji za rozhovor.

Interview byl proveden dne 12.06.2014 ve Vratislavi

Interview s Magdalenou Mądrą (bývalá studentká)

Za jakých okolností jsi poznala paní Elżbietu Łubowicz?

Elu jsem poznala na Mezinárodním fotografickém fóru Kwadrat, kde jsem začala studovat na podzim 2011.

Jaký na tebe udělala první dojem?

Velmi milé a kompetentní osoby. Spolu s ostatními členy pedagogického sboru přivítala náš ročník. Udělala to klasicky a s grácií. Na první hodiny s ní vzpomínám jako na krásnou cestu do světa fotografií André Kertésze.

Měnil se s časem tvůj názor na paní Łubowicz a její metodu výuky?

Během studia na Kwadratu jsem měla to potěšení absolvovat Elin kurz nazvaný „Klasici fotografie a polská současná fotografie.“ Od samotného počátku na mně přednášky dělaly velký dojem. Byly skvěle připravené (koncept a fotografický materiál) a zároveň vedeny flexibilně a svobodně. Ela dokáže předat znalosti uspořádaným, ale také živým, způsobem, který spojuje strukturu s organičností. Základní

informace ohledně jednotlivých autorů a epoch v historii malířství protkává velmi zajímavými komentáři, týkající se promítaných fotografií, pokládá otázky, vyvolává pochybnosti, vybízí posluchače k účasti - má s nimi skvělý kontakt. Uvádí anekdoty a příběhy z vlastního života, které umožňují nahlédnout i na ta nejvzdálenější témata z nám bližší perspektivy. Komentování prací a tvůrčích cest jednotlivých umělců Ela doplňuje o kontext a obecné znalosti, vysvětluje fotografické techniky, uvádí ideje a koncepce týkající se obrazu a jeho teorie. Je sečtělá, hojně se dělí o své znalosti a inspiruje.

Jakých charakterových vlastností si na ní nejvíc ceníš?

Otevřenost. Empatie. Zájem o lidi a svět a připravenost věnovat jim pozornost. Kritické myšlení. Opatrnost s vynášením soudů. Skromnost. Ela je vzácný člověk.

Co si pamatuješ z jejích přednášek?

Především obrazy, fotografie, které nám ukazovala, a krásné, nejednou metaforické, často vtipné komentáře, kterými je doprovázela. Díky podrobným poznámkám, které umožňovalo tempo a tón přednášky, jsem schopna vrátit s k většině z nám předaných informací.

Máš nějaké příjemné vzpomínky, anekdoty týkající se paní Elzbiety?

Po kurzu historie fotografie na Kwadratu jsem se stala členem klubu absolventů, jehož garantem je Ela. Nesmírně si cením našich setkání. Ela je skutečným promotorem, podporující umělce a lidi hledající odpovědi na různé otázky. Zrcadlí se to v její práci kurátora a pedagoga, ale také v textech, které píše. Píše skvěle. Láká nás k návštěvě výstav a prohlížení si prací jiných a především zapaluje pro vlastní práci.

Nenapadá mě žádná anekdota. Zdůrazním ale, jak vděčně a konstruktivně komentovala naše práce během přehlídek Kwadratu. Nikdy nezapomenu, jak bohatým a objevným posudkem obdařila mou diplomovou kolekci (prezentovanou letos v galerii Arsenał ve Vratislavi).

Připomenu ještě jednu smutnou věc: den po smrti Jerzyho Lewczyńského (2. července 2014) nám, členům klubu, Ela napsala dopis, kterým nás informovala o jeho smrti. Dlouho plánovala setkání s ním v den, který se nakonec stal dnem jeho pohřbu. Tato zpráva vyvolala smutek, ale opět mi ukázala, jak hluboce citlivá Ela je.

Děkuji za rozhovor.

Interview byl proveden dne 09.07.2014 ve Vratislavi

Kurátorka

Aleksandra Śnieżek: *Jak začínáte pracovat na organizaci výstavy? Odkud čerpáte nápady?*
Elżbieta Łubowicz: *Práce hledání tématu výstavy začíná vždy nalezením díla, které mě nadchne a pohltí natolik, že ho budu chtít prozkoumat hlouběji. Až později přichází na řadu otázka poznání autora, rozhovory s ním, hledání významů ukryvajících se v jeho pracích. Osobní rozhovor je velmi důležitý, právě tehdy se mé interpretace konfrontují s autorskými intencemi, poznávám charakter a rozsah problémů, které tohoto umělce zajímají.*

Práce na výstavách začala po zahájení práce v Biurze Wystaw Artystycznych ve Vratislavi. Na začátku byly jednotlivé, ještě ne zcela profesionální pokusy u menších expozičních. Za první zkoušku lze označit výstavu Čecha Jana Reicha, který fotografoval Prahu. Elżbieta ovšem nebyla výhradní organizátorkou této akce, výběr prací provedl především samotný autor. Nebyla proto přidána do přehledu kurátorské práce, můžeme ji však chápat jako seznámení se s tématem.

První důležitou a plně autorskou výstavou byla **retrospektivní výstava fotografií Jerzyho Lewczyńského v roce 2001**, prezentovaná v galerii BWA Awangarda KUV Vratislav. V té době ještě Lewczyński nebyl tak široce známý jako dnes, dokonce nedisponoval žádným pořádným katalogem, který by zachycoval celek jeho tvorby. Nejlepším způsobem, jak poznat jeho práci, bylo pozvat ho na výstavu do Vratislavi. Výstava, ačkoliv malá, se dočkala velmi dobrého přijetí především díky téměř 80 stránkovému katalogu, reprezentujícímu široký přehled fotografií. Ukázalo se, na publikaci o Lewczyńském čekalo v Polsku vícero osob. Náklad katalogu se vyprodal bleskovým tempem, hlásili se zájemci z celé země.

Dalším velkým projektem byla kolektivní výstava **z roku 2001 S tradicí v pozadí. Fotografové z Prahy**. Motivy jejího uspořádání byly podobné jako v případě první výstavy. Elżbieta od známých po delší dobu slychala o umění českých fotografů. Jejich práce vycházely z dlouholetých tradičních vzorů a nacházely se na velmi vysoké úrovni. Měli za sebou delší tradici fotografické avantgardy, především

z období před 2. světovou válkou. Bohužel tehdy v Polsku existovalo málo publikací o tomto tématu. Bylo tedy nutné hledat informace a konkrétní fotografie u zdroje.

Díky síti kontaktů se jí podařilo dohodnout se s několika fotografy přímo v Praze. Po schůzkách a diskuzích společně provedli výběr prací. Během návštěv v Praze Elżbieta poznala také Vladimíra Birguse, fotografa a teoretika a historika fotografie, který ji pomohl s kontakty na tvůrce. Výstava vznikla speciálně a byla uzpůsobena pro potřeby BWA Awangarda, zúčastnili se jí: Pavel Baňka, Jaroslav Beneš, Štěpán Grygar, Václav Jirásek, Karel Kuklík, Miroslav Machotka, Josef Moucha, Jan Pohribný, Nadia Rovderová, Jiří Škoch.

V roce 2001 se v Galerii FF Lodží konala první důležitá **výstava Andrzej Batora**, který tehdy zastával v Biurze Wystaw Artystycznych postavení ředitele edičního oddělení. Byl filozofem a teoretikem umění, grafikem publikací a kromě toho navrhoval plakáty, na něž používal fotografie. Společné rozhovory o fotografii v Batorovi vytvořily potřebu realizovat úzce fotografickou výstavu. Galerie FF v Lodži, významná polská galerie prezentující práce z této oblasti, byla skvělým místem pro fotografický debut. Představily se zde dva soubory: „Místa zapomnění“ a „Zátiší paměti“. Motivem, který se objevuje v obou cyklech, je bílý list papíru. První soubor představuje klasické černobílé pojetí místa, na nichž proběhly inscenace za použití listu papíru, druhý je vícenásobnou expozicí zátiší.

Známost s Andrzejem Sajem, teoretikem a uměleckým kritikem, se zúročila v novém nápadu na výstavu. V roce 2002 došlo k výstavě **Šedá Paříž Bogdana Konopky**, polského fotografa žijícího v Paříži. Jak prohlásila sama Elżbieta Łubowicz, šlo o díla inspirovaná fotografií Eugèna Atgeta, a to nejen s ohledem na stylistiku, ale také na samotné téma. Perfektně technicky provedené a s intenzivní melancholickou náladou. Motivem, který se dále podílel na vzniku této individuální výstavy, bylo jisté dřívější výstavní opomenutí: na jedné z kolektivních výstav BWA ve Vratislavi, již se Konopka zúčastnil, byly jeho práce představeny velmi nonšalantně, což v jejich rafinované formě zaráželo o to více. Proto se začínající kurátorka rozhodla pro více odpovídající představení fotografova díla.

Výstavu tvořila celá řada prací vzniklých v Paříži v letech 1994-1995. Pro umělce, narozeného ve Vratislavi, hraje ve fotografii velmi důležitou úlohu světlo: "Světlo v jeho pracích má velmi zajímavý a originální výraz. Jeho role je rozhodující - má popisný charakter, někdy realistický, častěji ale záhadný a dokonce mystický"

³ Dále citujeme stejný portál: "Ukazuje osobní Paříž, zbavenou lesku světové metropole. Ukazuje jinou Paříž, zhasnutou Paříž: město nevýstavních domů, dvorků a schodišť, uliček ponořených do spánku a zákoutí zachycených objektivem v šedivý čas úsvitu nebo soumraku, bez kolemjdoucích, bez pouličního shonu. Umělec ve

3. <http://culture.pl/pl/tworca/bogdan-konopka>

svých fotografiích zvětšil sobě blízkou Paříž, její zvláštní kouzlo, světlo a ovzduší.“⁴

Po dvou letech od zahájení kurátorské práce v BWA se Łubowicz rozhodla soustředit na to, co ji zaujalo v současné polské fotografii. Tak vznikla další kolektivní výstava 8 účastníků: **Dotyk reality**, uspořádaná v galerii Awangarda wrocławské BWA v roce 2002. Výchozím bodem této expozice se stal úvodní text, který upřesňoval téma a který se měl zároveň stát inspirací pro fotografy k pořízení prací. Pozvaní účastníci měli zhotovit úplně nové fotografie na zadané téma. Všechny osoby, kterým byl představen úmysl, se do daného projektu velmi rády zapojily. To přineslo zajímavý výstavní výsledek. Elżbieta navrhl speciální aranžmá, které doplnilo smysl toho, o čem práce vypovídaly. Celá výstava byla umístěna ve dvou křídlech budovy galerie na zásadě jakoby zrcadlového odrazu obou jejích částí. Zrcadlo také bylo prvním objektem, který návštěvník viděl. Nacházelo se naproti oknu, které vedlo na dvůr plný zelených bujných stromů a keřů. Na skle okna byl nalepen nápis, citát z Ovidiových „Proměn“: To, co vidíš, je ničím; to, co miluješ – otoč se a zmizí. Polovina textu byla napsána normálně, druhý řádek - v zrcadlovém odrazu, takže aby ho šlo přečíst, bylo nutné otočit se k zrcadlu. Celá výstava představovala reflexi nad tím, co je to realita a umělecká fikce. Výstavy se zúčastnili: Patrycja Basińska, Maciej Hnatiuk, Piotr Komorowski, Justyna Kochanowska, Aleksandra Kwiatkowska, Andrzej Różycki, Stanisław J. Woś, Paweł Żak. Kurátorka o výstavě samotné napsala: „Duplicita a téma odrazu je dominujícím motivem výstavy. Vzájemně se tu prohlížejí svět a člověk, realita a její obraz, realita a iluze, které můžeme zahrnout do v historii umění známou metaforu okna a zrcadla.“⁵

V roce 2003 byla Łubowicz pozvána na **3. bienále fotografie v Poznani** jako jedna z pěti kurátorů hlavní výstavy. Prezentovala individuální přehlídky prací Piotra Komorowského, Zbigniewa Tomaszczuka, Kostase Kiritsise, Patrycji Basińské a Andrzeje Batora. Jak si můžeme přečíst v úvodu ke katalogu týkajícího se výběru fotografií: „Autory, jejichž práce jsem navrhla na výstavu Bienále fotografie 2003, nespojuje žádný příbuzný umělecký program; někteří z nich se dokonce navzájem neznají. Ovšem společnou vlastností jejich tvorby je skutečnost, kterou bychom ještě před deseti lety nemohli uznat za žádný odlišující prvek: všichni se věnují fotografii jako fotografii - to znamená, že jejich práce mají podobu fotografických děl reprodukováných na papíře. Na stejném festivalu byla představena i kolektivní výstava *Dotyk reality*.“⁶

Dřívější kontakty s **Vladimírem Birgusem** se zúročily ve spolupráci během dalšího projektu. Jeho nepřetržitě vznikající autorský cyklus **Cosi nevyslovitelného** byl v roce 2003 prezentován v galerii Awangarda wrocławské BWA. Šlo o velmi dobrý

4. <http://culture.pl/pl/wydarzenie/bogdan-konopka-szary-paryz-wystawa>

5. <http://cojestgrane.pl/polska/dolnoslaskie/wroclaw/wydarzenie/1uv/dotkniecie-realnosci/>

6. 3 BIENNALE FOTOGRAFII, *Niecodziennosc*, Galeria Miejska Arsenal w Poznaniu, 2002 r. str. 9

okamžik pro představení snímků hosta ze zahraničí. V BWA se změnilo vedení a bylo zapotřebí významné výstavy, která by přitáhla veřejnost. Výběr prací provedl sám autor, ale v katalogu se ocitl úvodní text Elżbiety Łubowicz. Text, který vznikl, přijal Birgus natolik dobře, že ho později nejednou použil při publikování své tvorby, mimo jiné i v monografii, kterou mu v roce 1994 vydala Východočeská galerie v Pardubicích spolu s nakladatelstvím KANT v Praze. Uvedu zde úryvek: „Použití barevného filmu běžně vnáší do fotografie příliš mnoho reálnosti - pro autora snímku je těžké ovládnout formu obrazu, který se vyjevuje v celém barevném spektru. Jinak je tomu ale na fotografiích Vladimíra Birguse: zde se právě barva stává faktorem, který do pohledu vnáší prvek abstrakce. Velké plochy s jednotnou intenzivní barvou, zachycené v městském plenéru - obraz díky nim získává charakter nereálnosti, připomínající spíše abstraktní malířství než přímý pohled. Identita autora těchto fotografií je identitou fotografa, který absolvoval lekce pohledu předané abstraktním uměním (...). Stíny hrají na fotografiích Vladimíra Birguse vždy nesmírně důležitou úlohu. Zdá se, že tvoří jiný svět, paralelní s tím, ve kterém vládne světlo a barva, a stejně jako on reálný.“⁷

V roce 2004 Łubowicz v KUV zorganizovala tři výstavy třech autorů, které vzájemně korespondovaly: **Fotoinstalace Krzysztofa Cichosze** v levém křídle, v pravém – **Civilizace Kostase Kiritsise** a nahoře **Personifikace Piotra Komorowského**. Práce ukazovaly naprosto rozdílné způsoby použití fotografie. Korespondence mezi nimi byla zachycena v názvech. „*Chtěla jsem ukázat tyto výstavy vedle sebe, aby bylo patrné, jak obrovské jsou možnosti výrazu fotografií, jak naprosto jinak lze k tomuto médiumu přistupovat v případě různých autorů, ale zároveň také představit různé smysly a dosáhnout odlišné estetiky. Takovéto uspořádání vytvořilo novou kvalitu,*“ shrnuje Łubowicz.

V roce 2004 projevila chuť navázat kurátorskou spolupráci **Patrycja Orzechowska**, žijící v Sopotách. Představila svou práci a vznikl tak společný projekt. Elżbieta se seznámila s fotografiemi autorky a kontaktovala ředitele Státní umělecké galerie v Sopotech, aby mu představila nápad na výstavu. **Nos duo** je soubor prací pořízených vlastní technikou, plných snovosti, rozostření a tlumených barev. Obrazy jsou od začátku do konce silně utvářeny autorkou a to co se inscenizace, stylistiky obrazu a samotné prezentace týče. Jak čteme v úvodu katalogu “V podtitulu výstavy Patrycji Orzechowské se vyskytuje tajemné slovo *lunatypie*. Jde o hezký název vymyšlený autorkou pro popsání speciálního druhu vlastní techniky použité na tyto práce (...). Smysl jejich obrazů vzniklých pomocí fotografie se opírá také o významy záměrně nejasné a záhadné. Měsíc, noc a tajemství, evokované neologismem *lunatypie*, jsou slova-klíče, přesně zapadající do poetiky těchto prací, otevírají

7. RZECZY I CIENIE *Fotografia postartystyczna Vladimíra Birgusa*, Format nr 41 (strany 70-72), 2002

branku do začarované zahrady plné obrazů jako ze snu.“⁸

V daném období Łubowicz už po několik let navštěvovala každoroční Festival fotografie v Bratislavě. Zde se jako kritik účastnila přehlídky portfolií hlásících se fotografů. Mezi nimi byl **Marco Ambrosi**, který přijel z Itálie. Představil soubor zajímavých prací - šlo o jeho první autorský cyklus fotografií, pokud nepočítáme dosavadní reklamní fotografie. Autor pozval do svého ateliéru imigranty tmavé pleti z Afriky, které potkal ve Veroně, městě, kde žije. Každá portrétovaná osoba usedla na stejném, bohatě zdobeném křesle a byla zvěčněna, tak vznikla série fotografií **Portréty v černé**. V textu doprovázejícím výstavu padl závažný postřeh, že " (...) návštěva u fotografa kvůli pořízení památné fotografie vždy doprovázela výjimečné, přelomové okamžiky v osobním a rodinném životě. Ve fotografických portrétech Marka Ambrosiho ale chybí tento speciální důvod zachycované osoby, kromě něho samotného. Jediným důvodem obléci se sváteční efektní oděv a prezentovat se co nejlépe je pro portrétované lidi fotografie jako cíl sám o sobě. Tím se také tyto osoby, Afričané z Ghany a Nigérie, zapisují do evropské tradice upomínkové fotografie jako rozpoznatelné a významné hodnoty v kultuře. Akceptují ji, nyní už to je také jejich tradice.“⁹

V 80. letech existovala ve Vratislavi galerie *Na starých jatkách*. V ní svou výstavu představila ve městě známá malířka Anna Szpakowska-Kujawska. Vernisáž zorganizovala po návratu z Nigérie s obrazy, které vznikly během jejího pobytu v této africké zemi. Jak komentuje Łubowicz: „*Její obrazy pro mě byly něčím absolutně nezvyklým a originálním, něčím jiným než celé vratislavské výtvarné umění. Fascinována výstavou jsem napsala recenzi do „Odry“. Poté, co časopis vyšel, mi Anna zavolala a chtěla si pohovořit. Byla zaujata tím, že jsem, aniž bych jí znala, z jejich prací vyčetla tak mnoho informací, které, jak se autorce zdálo, byly dobře ukryté.*“ Tak začala známost obou žen a další spolupráce. Po mnoha letech od této události, když už Szpakowska-Kujawska dožrála k tomu, aby představila kolekci všech dosavadních prací, obrátila se právě na Elżbietu Łubowicz.

V roce 2005 se v Národním muzeu ve Vratislavi konala velká monografická výstava **Být. Práce z let 1954– 2005, Anny Szpakowské- Kujawské**. Příprava byla obtížná a dokonce fyzicky náročná, protože bylo zapotřebí mnoha hodin na prohlížení maleb, plastik a grafik v pracovním umělkyně. Důraz byl kladen na prezentování co největší různorodosti její tvůrčí práce. Prostor muzea sotva pojal výběr z celoživotního díla. Užitečným faktorem se staly jednotlivé malé sály, kde šlo zvláště prezentovat jednotlivá období práce, nové tendence, změny, k nimž docházelo během tvorby. Anna Szpakowska-Kujawska se silně zapsala do kultury a prostoru

8. PATRYCJA ORZECZOWSKA *Nos Duo*, Katalog výstavy, Państwowa Galeria Sztuki, Sopot, 2004, str. 3

9. MARCO AMBROSI *Portréty v černé*, Katalog výstavy, Biuro Wystaw Artystycznych, Wrocław 2004, str. 4

Vratislavi, její malířská díla si lze prohlédnout na stropě Vojvodské knihovny na náměstí - jde o neodmyslitelnou vizitku tohoto místa. Keramické kompozice jejího autorství vidíme také na zdi Matematického institutu.

Bronisław Kowalewski, Andrzej Saj, Elżbieta Łubowicz, Anna Szpakowska - Kujawska
22.04.2005, Národní Muzeum, Wrocław
Během vernisáže Anny Szpakowské- Kujawské

Ve stejném roce vyústila spolupráce s **Wiesławem Hudonem** ve výstavu **Umělec na cestě**, jejíž vernisáž se konala v Biurze Wystaw Artystycznych ve Vratislavi. Hudon, "(...) autor v tuzemsku málo známý s ohledem na dlouholetý pobyt v zahraničí (hlavně ve Francii), v Polsku spoluutvářel konceptuální umění, určoval směry hledání, v nichž později pokračovali jiní umělci. Svou tvorbu zahájil fotografickými pracemi; v následujících letech se vyjadřoval také pomocí experimentálních filmů a performancí. V roce 1987 režíroval divadelní představení založené na vlastním scénáři *Kosmos*".¹⁰ Hudon byl velmi všestranným umělcem, proto vznikla velká retrospektivní výstava fotografií a prostorových instalací, která prezentovala díla vzniklá v průběhu více než třiceti let. Výstava v KUV ve Vratislavi představovala rozšířenou verzi prezentace v Muzeu umění v Lodži.

V roce 2006 se Łubowicz kurátorsky ujala cyklu **Příběhy Pawła Żaka**, který byl představen v Městském muzeu ve Vratislavi. Výstava *Dotek reality* v r. 2002 umožnila Elżbietě Łubowicz poznat autora natolik, že jej chtěla pozvat k individu-

10. http://www.swiatobrazu.pl/artysta_w_podrozy__wieslaw_hudontyfqwlz.html

ální spolupráci. Stylistika na Źakových fotografiích byla unášející a silně ji utkvěla v paměti. Šlo o jednoho z těch autorů v Polsku, s jejichž tvorbou chtěla pracovat znovu. Expozice se skládala z víceletého cyklu snímků představujících především zátiší. Cituji fragment textu z výstavy: „*Příběhy*, to jsou malé sépiové fotografie; pohledy na předměty na nich jsou obvykle neostré a jejich detaily se ztrácejí v silném kontrastu světla a stínu. (...) Každá práce Pawła Źaka je unikát. Enigmatické pozadí nese stopy ručních zásahů: škrábanců nebo hustých čar dokreslených na negativu u okraje snímku. (...) Svou stylistikou se často odvolávají na naivní začarovaný svět dětské představivosti, ve kterém se může drobný banální předmět stát hlavním hrdinou vyprávění.“¹¹

Po Marco Ambrosim poznala na Fotografickém festivalu v Bratislavě během prohlížení portfolia **Reiko Imoto**. Psal se rok 2007, když se podařilo pozvat autorku do Polska a její práce prezentovat. Série **Dreamscapes** byla předvedena v Biurze Wystaw Artystycznych ve Vratislavi. Práce na katalogu k výstavě nebyla snadná, díla Reiko byly triptychy, které se dají jen těžce reprodukovat vedle sebe na dvou stranách katalogu. Ale sama spolupráce probíhala ukázkově, jak vzpomíná Łubowicz. Kontakt s kulturou Japonska, odkud fotografka pochází, přinesl velmi dobré výsledky. Přesnost a péče o každý detail během tvorby výstavy, jako tomu bylo v tomto případě, nejsou až tak časté. Kurátorka o výstavě říká, že "(..) prostor a čas, zachycené v sérii *Dreamscapes*. *Ozvky dětství* patří do „začarované“ reality, takové, jak ji vnímají děti a jaká je přítomná v mýtech a básních. Nic v ní není samozřejmé a jisté: běžný hřeben se může proměnit v les, stuha v řeku; mládenec se stane jele- nem a dívka břízou.“¹²

Centrum kultury a umění ve Vratislavi v rámci cyklu visegrádské spolupráce organizuje plenéry pro umělce. Návrhu tématu a přípravy programu pro rok 2007 se ujala Łubowicz. Sepsala plán na další dva roky, v němž počítala se setkáními s umělci, debatami, diskuzemi a kolektivní výstavou v **Arzenálu**, která měla celý projekt završit. Název výstavy i celého projektu zněl **Zrcadlo přírody**. Šlo o představení současného přístupu k přírodě - k problému jejího představení v obraze a sochařství. Koncepce počítala s tím, že se na jednom místě sejdou různí autoři, kteří měli pracovat na jednom tématu. Byli tam např. fotografové, malíři, grafici, sochaři - umělci z různých odvětví. Plenér se měl stát inspirací ke vzniku nových prací. Proto byla tak důležitá společná setkání, prezentace svého díla a zkušeností. Během dne se konaly prohlídky přírodních a kulturních atrakcí, které se nacházejí v tomto regionu, a večer mnohahodinové prezentace a diskuze. Do výstavy se zapojilo 22 účastníků plenéru spolu s hosty pozvanými na doplňující prezentace

11. PAWEŁ ŹAK *Příběhy*, Katalog výstavy, Biuro Wystaw Artystycznych, Wrocław 2006, str. 5

12. REIKO IMOTO *Dreamscapes*, Katalog výstavy, Biuro Wystaw Artystycznych, Wrocław 2007 str. 3

během jeho trvání.

Tak velká rozmanitost a počet tvůrců soustředěných kolem projektu přinesly široké zorientování se v tématu. Během expozice si bylo možné prohlédnout odlišné přístupy k tématu, odhalit novou kvalitu. Přesto, že byla výstava uznána za vydařenou, měla Łubowicz s takovým množstvím autorů najednou přemíru práce. Uznala, že to, o co jí šlo, se rozostřilo a chyběla práce s jednotlivými, konkrétními osobami. V souvislosti s tím prohlásila, že se v rámci možností pokusí uspořádat pro každého z účastníků plenéru individuální výstavu, aby se na ní dokončilo to, na čem jí nejvíce záleželo.

Po mnoho let organizovala Łubowicz projekty týkající se především fotografie. Dnes se čím dál častěji uchyluje do jiných oborů umění. V poslední době se intenzivně věnovala tématu týkajícímu se tvorbě **Stanisława Drózdza** a jeho konkrétní poezii. Šlo o téma, které Elżbietě nedávalo spát po velmi dlouhou dobu, už od období, kdy psala do *Wieczoru Wrocławia*. Tehdy také v *Miniaturách* popsala kolektivní výstavu týkající se konkrétní poezie, která byla představena na Starých jatkách ve Vratislavi. Po zveřejnění recenze jí telefonoval Stanisław Drózdź, který ocenil její komentář a analýzu tohoto proudu umění. Od té doby se datuje jejich vzájemné přátelství. Elżbieta Łubowicz se nejednou účastnila akcí různého druhu, které organizoval Drózdź. V roce 1979 byla v Kalamburze uspořádána první vědecká konference týkající se konkrétní poezie, na níž Łubowicz přednesla svůj referát.

Tato dlouholetá spolupráce vedla k zorganizování velké monografické výstavy **Začátekonec. Koncepty. Konkrétní poezie. Práce z let 1967 – 2007**, jejíž vernisáž se konala v Národním muzeu ve Vratislavi v roce 2009. Exponovány byly autorské práce nejlepšího polského básníka-konkrétisty - díla na hranici mezi poezií a výtvarným uměním. Úryvek popisu z portálu culture.pl "Název výstavy, začátekonec, je název a zároveň úryvek jedné z raných prací umělce, která ve své první verzi vznikla v roce 1971. Zároveň vypovídá o nejdůležitějším zdroji jeho umělecké práce, kterým bylo přemýšlení nad jazykem a o vlastními díly vyjadřované fascinaci problémem času a prostoru; pro nás nezachytitelným jejich začátkem a koncem.

" 13

Poslední rok 2013 vedl ke vzniku výstavy s **Ludwikou Ogorzelec**, sochařkou, která se účastnila plenéru *Zrcadlo přírody*. Umělkyně navrhla Elżbietě převzetí kurátorské péče nad jejím novým projektem. Vznikl v Univerzitní knihovně ve Varšavě a jmenuje se **Intelektuální napětí**. Několik slov o tomto díle, které na svých webových stránkách zveřejnila knihovna: „*Intelektuální napětí* z cyklu *Krystalizace prostoru* je plastika typu site-specific, která vznikla speciálně pro interiér budovy

13. www.culture.pl/pl/wydarzenie/stanislaw-drozd-poczatekonec

Univerzitní knihovny ve Varšavě. (...) Napjaté, prostor a sebe navzájem protínající linie průhledného celofánu dělí prostor na menší fragment a dodávají jim tak nový význam.“¹⁴

Jedním z nejnovějších projektů Łubowicz je „Fiction / Non-Fiction. Knihovna obrazů“ Kostase Kiritsise. Vernisáž se konala v Městském muzeu - Arzenále ve Vratislavi v spolupráci s Centrem kultury a umění. Úryvek z katalogu k výstavě: „Materiálem svých prací učinil Kostas Kiritsis papír, který je nejen podkladem obrazu, ale také jeho doplněním, dodává mu existenci reálného objektu s vlastním životem a historií. Jím prováděné zásahy do obrazu vedou k destrukci fotografie-předmětu, činí z ní symbolický relikt, svědectví času a jeho pomíjivosti (...) V rámci expozice jsou přítomny také malé knížečky uzavřené v podsvícených nádobkách-krabičkách. Jejich obsah ukazuje malou osobní apokalypsu někoho, kdo přemýšlí během chůze po ulicích obrovského města kypícího životem o tom, že to, co se děje teď, právě mizí a za chvíli už po tom nebude ani stopy...“¹⁵

V posledních letech probíhá práce kurátorky nejčastěji v rámci spolupráce s Centrem kultury a umění z Vratislavi. Spočívá především v přípravě autorského programu výstav fotografií v rámci Dolnoslezského uměleckého festivalu. Protože CKa U nedisponuje vlastními výstavními prostory kromě Románského domku, konají se výstavy v různých galeriích. Během dalších projektů Elżbieta vždy hledá ten nejvhodnější prostor pro prezentaci prací daného umělce.

14. www.buw.uw.edu.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1751

15. KOSTAS KIRITSIS Fiction / Non - fiction Biblioteka Obrazów, Katalog wystawy, Ośrodek Kultury i Sztuki, Wrocław 2013, str. 3

Umělecká kritika a redakční práce

Kritickou práci a psaní recenzí výstav zahájila Elżbieta Łubowicz s *Wieczorem Wrocławia* a v časopise *Odra*. Polonistická příprava a láska k umění se dobře doplňovaly. Zároveň vytvářely jasné zázemí k věnování se povolání tohoto typu.

Redakční práce a psaní recenzí textů se do jisté míry prolínají. Časopisy, na jejichž redigování se Łubowicz podílí, velmi často také publikují texty, jichž je autorkou. Funkce, kterou zastává, je tak nejednou dvojitá. To ukazuje její všestrannost zapojení se do mnoha záležitostí. Magazíny, v nichž plnila nebo plní takovouto dvojitou roli, jsou bez pochyby *Format*, *Imago* a *Dyskurs*. Podrobná spolupráce s každým z nich je představena níže. Magazíny, pro něž je výhradně autorkou konkrétních textů, jsou čtvrtletníky *Fotografia* a *Kultura Współczesna* a měsíčník *Odra*.

Zajímavým aspektem je skutečnost, že práce uměleckého kritika občas přináší nepředvídané výhody. Díky dostupnosti textů v magazínech mohou nastat interakce mezi autorem a čtenářem. Recenze výstav zahájily, jako v případě Stanisława Drózd a nebo Szpakowské-Kujawské, přátelství. Autoři popisovaných prací sami kontaktovali Elżbietu Łubowicz. Řídila je zvědavost a chuť poznat osobu, která tak trefně představila jejich úmysly. To, co obsáhli ve svých dílech, bylo vyjádřeno slovy.

Format

V současnosti je periodikem, v němž Łubowicz publikuje své texty nejčastěji, **umělecké periodikum *Format*** pod redakcí Andrzeje Saje, které vychází od roku 1991. Jak čteme na webových stránkách „Velmi zajímavě a jasně redigované periodikum věnující se současnému vizuálnímu umění (...) Nezpochybnitelnou hodnotou časopisu jsou odborné studie udržované na vysoké úrovni a také redakcí využívaná praxe tematického zaměření jeho jednotlivých čísel (...)”¹⁶. Łubowicz zde publiko-

16. <http://katalog.czasopism.pl/index.php/Format>

vala např. *Mezi realitou a uměním* (č. 37, 2000), *Fotografický dokument v současném umění* (č. 54, 2008), *Kadrowanie świata. Estetika fotografických prací Jerzyho Lewczyńskiego* (č. 49, 2006) a texty týkající se Stanisława J. Wosa, Pawła Żaka, Aleksandry Mańczak, Józefa Robakowského, Kostase Kiritsise a několika dalších umělců fotografů.

Imago

V období práce v Biurze Wystaw Artystycznych Łubowicz poznala Marka Grygiela. Byl redaktorem časopisu **Imago** za polskou stranu. *Imago*, jehož vydavatelem od jeho založení v roce 1995 byla nadace FOTOFO pod vedením ředitele Měsíce fotografie a Středoevropského domu fotografie v Bratislavě Václava Macka, který byl také šéfredaktorem časopisu. Periodikum přinášelo medailony významných tvůrců, tematické články, zprávy o nejzajímavějších událostech, setkáních, konferencích, obsahovalo recenze výstav, informovalo o vycházejících fotografických publikacích týkajících se fotografie v jednotlivých zemích východní a střední Evropy.¹⁷ Po dlouholeté spolupráci Marek Grygiel opustil redakční tým a na jeho místo v roce 2003 Vladimír Birgus pozval Elżbietu Łubowicz.

Během každoročního Měsíce fotografie v Bratislavě se zároveň konaly redakční schůzky. Kvůli tomu, že časopis vycházel dvakrát ročně, bylo během festivalu dohodnuto, co se objeví ve dvou po sobě jdoucích číslech. Dřívější korespondence s Václavem Mackem krystalizovala výchozí myšlenky, které navrhla kurátorka z Polska, a nakonec bylo téma stanoveno během zasedání redakční rady. Łubowicz na otázku, týkající se pro ni nejdůležitějšího textu, který umístila do *Imago*, bez váhání uvedla analýzu Jerzyho Lewczyńskiego *Košile* a dřívější obecnou zkratku týkající se jeho tvorby. Dalším, pro ni významným, byl text týkající se tvorby Pawła Żaka.

Časopis se překládal do angličtiny, která mohla s ohledem na svou popularitu pomoci při jeho šíření do celého světa. Ovšem „Od samotných počátků byla největším problémem časopisu distribuce - tyto problémy se do konce nepovedlo vyřešit. V posledních letech vycházelo IMAGO dvakrát za rok (dříve to byl čtvrtletník)“¹⁸ – to na stránkách fototapeta.art.pl píše Marek Grygiel. Bohužel finanční důvody neumožnily jeho další existenci a v roce 2011 vyšlo poslední číslo.

17. <http://fototapeta.art.pl/2011/igo.php>

18. <http://fototapeta.art.pl/2011/igo.php>

Dyskurs

Další významná spolupráce byla zahájena poměrně nedávno, v roce 2003, s vědecko-uměleckým periodikem **Dyskurs**, nejprve v roli člena redakční rady, později sekretáře redakce. „V roce 2003 vznikla na vratislavské Akademii výtvarných umění Eugeniusza Gepperta myšlenka vytvořit prostor pro prezentaci teoretického díla polského vědecko-uměleckého prostředí, na jejím základě se rektorát akademie rozhodl začít vydávat periodikum. (...) Od roku 2006 má časopis celopolský dosah, publikuje výhradně recenzované studie a podléhá parametrickému hodnocení MNiSW.“¹⁹ Šéfredaktorem a iniciátorem časopisu je Andrzej P. Bator, který se věnuje koncepci čísla a právě on zasílá Łubowicz texty ke čtení a redigování. *Dyskurs* je otevřený umělcům a teoretikům umění, každý může zaslat svůj autorský text pomocí formuláře, který se nachází na stránkách ASPL.

Kwartalnik Fotografia

Sporadická spolupráce probíhala s čtvrtletníkem **Kwartalnik Fotografia**, který v Polsku vycházel od roku 2000 „jako časopis, který měl komentovat nejdůležitější fotografické události v Polsku a představovat medailony fotografů. (...) v průběhu pěti let své existence kolem sebe dokázal soustředit okruh významných tuzemských kritiků, historiků umění a teoretiků, objevení se zahraničních spolupracovníků vedlo k tomu, že časopis začal výrazně nabírat mezinárodní charakter“²⁰. Tak o jednom z významných časopisů o fotografii posledních let hovoří portál <http://katalog.czasopism.pl>. Elżbieta Łubowicz čtvrtletníku navrhla, kromě jiných textů, cyklus rozhovorů s pedagogy z oblasti fotografie. Uskutečnily se tři: s Piotrem Wołyńským, Grzegorzem Przyborkem a Józefem Robakowským. Po smrti šéfredaktora Ireneusza Zjeżdżałky začal čtvrtletník upadat a měnit svou kvalitu. Šlo o jednu z příčin, proč se ostatní naplánované rozhovory nikdy neuskutečnily. V červenci 2013 vydavatelství Kropka oficiálně ohlásilo ukončení čtvrtletníku. Důvodem bylo zrušení dotace Ministerstva kultury a národního dědictví pro časopis.

Jednotlivé texty

Pro čtvrtletník *Kultura Współczesna* č. 4, rok 2006 napsaný text *Mezi <<picture>> a <<image>>. Obrazy v současné kultuře* byl pro Elżbietu Łubowicz nesmírně závažný. Dané téma zajímalo autorku po dlouhou dobu, zamýšlela se nad ním při psaní ji-

19. www.asp.wroc.pl/dyskurs

20. http://katalog.czasopism.pl/index.php/Kwartalnik_Fotografia

ných textů. První inspirací byl anglický překlad názvu úvodního textu do katalogu k výstavě Barbary Kozłowské *Obraz reality, realita obrazu*. Překlad ukázal, že hra slov v názvu je možná jen v polštině, která má jeden výraz „obraz“ pro označení dvou odlišných pojmů v angličtině. Od té doby se Łubowicz začala soustředit na používání slova „obraz“ u různých polských autorů, kteří, jak se ukázalo, často nevědomky používají slovo „obraz“ v různých významech. V článku publikovaném v *Kultuře Współczesné* autorka provedla podrobnou analýzu významu a rozsahu používání termínu „obraz“, pro definování tohoto pojmu při tom použila anglické výrazy „picture“ a „image“. Text chápající problém obrazu v jeho nejobecnějším aspektu otevřel dané číslo časopisu. V současnosti autorka pracuje na knize zabývající se tímto problémem.

V monografickém albu *Jerzy Lewczyński, Archeologie fotografie. Práce z let 1941-2005* vyšel Łubowiczin závažný text. Popsala v něm tvorbu umělce a nazvala ho *Autoportrét v negativu. Originalita koncepce fotografie Jerzyho Lewczyńskiego*. Kniha vznikla z iniciativy Muzea umění v Lodži v roce 2005. Vypovídá o téměř 60 letech díle autora. Elżbieta Łubowicz ve svém textu o autoportrétu píše v metaforickém smyslu: „Pro příjemce fotografií Jerzyho Lewczyńskiego je jeho skutečný autoportrét viditelný především tam, kde je sám zdánlivě nepřítomen. Tam, kde odhaluje ne sebe jako autora, ale předmět své tvorby: vše to, co ho fascinuje, překvapuje a vzrušuje. Jeho vlastní autoportrét je obsažen dokonce v samotném výběru hodnot zaznamenaných ve fotografiích“.²¹

21. AUTOPORTRET W NEGATYWIE Oryginalność koncepcji fotografii w ujęciu Jerzego Lewczyńskiego, *Jerzy Lewczyński. Archeologia fotografii. Prace z lat 1941–2005, Wrzesień 2005*

Práce na publikacích v rámci vlastní iniciativy

Redakční práce na jakékoliv publikaci vždy začíná koncepcí. Pokud máme co do činění s přípravou výstavy, pak musí být katalog, který je k ní připojen, s ní svým sdělením propojen a musí zapadat do přijaté koncepce celku. Je to samozřejmý způsob práce přijatý Łubowicz jak pro malé složky doprovázející danou expozici, tak i pro velké knihy.

Dobrym příkladem redakční práce je jeden z posledních projektů, týkající se velké plánované výstavy Wacława Szpakowského, znamenitého polského umělce, Vratislavana. Szpakowski se věnoval abstraktnímu umění a vyjadřoval ho pomocí kresby. Začal pracovat na začátku 20. století, tedy v době, kdy abstraktní umění teprve vznikalo. V okruhu odborníků věnujících se současnému umění je Szpakowski známější ve světě než v rodné zemi. Před 20 lety byla představena výstava tvorby tohoto umělce a vznikla kniha-katalog. Tato skutečnost představuje pro Elżbietu Łubowicz důležitý výchozí bod pro práci na nové výstavě a knize. To, co vznikne nyní, musí představovat novou etapu bádání Szpakowského tvorby, podílet se na tom, že význam jeho děl bude znám ještě šířeji a hlouběji.

Přesto, že materiál, na kterém se pracuje, zůstává stejný, musí zde být viditelné rozdíly. Łubowicz má svou vizi Szpakowského tvorby a to bude spojník, držící celý projekt na jednom předpokladu. Musí ukázat, co je pro ni v jeho tvorbě nejvíce důležité. Kniha by měla být víceaspektovým přístupem k tvorbě umělce a doposud podle ní byla dostatečně akcentována základní skutečnost, že se jeho práce programově situují do pomezí umění a vědy a výtvarného umění a hudby. K spolupráci na knize Łubowicz pozvala sedm odborníků z různých oblastí umění a vědy, z nichž každý analyzuje a interpretuje tvorbu v jejím jiném aspektu. Výstava a katalog vzniknou ve spolupráci s Centrem kultury a umění z Vratislavi.

Redakční práce na takto velkém projektu spočívá především v kontaktech s autory tak, aby se vznikající texty vzájemně doplňovaly. Na samém konci ještě vznikne autorský text shrnující obraz Szpakowského tvorby, který se skládá z ana-

lých jejich jednotlivých aspektů.

Péče o grafickou podobu a rozvržení jednotlivých prvků také spočívá v ruce redaktora. Elżbieta již po mnoho let spolupracuje s Monikou Aleksandrowicz, skvělou grafičkou hodnou důvěry, doporučenou CKaU. I v případě aktuálního projektu se právě ona bude do značné míry věnovat přípravě knihy. Ne všichni vědí, že při práci nad významnou publikací by neměl být grafik ponechán s obdrženým materiálem sám. Redaktor navrhuje celou publikaci od odborné stránky, přes plánování pořadí textů po označení, které z fotografií ilustračního materiálu jsou důležitější a které méně důležité. Takováto spolupráce často zabere mnoho týdnů a měsíců kvůli opakované výměně postřehů a poznámek z obou stran.

Bronisław Kowalewski, Elżbieta Łubowicz
22.04.2005, *Národní Muzeum, Wrocław*
Během vernisáže Anny Szpakowské- Kujawské

Styl práce

Styl psaní prací Elżbiety Łubowicz je vždy nesmírně přesný, nezávisle na tom, jestli bude text publikován v knize, časopise nebo jako komentář k výstavě. Ve svých popisech umísťuje několik úvodních slov, které se občas týkají jiných oblastí než práce samotná. To umožňuje zavést čtenáře do světa, který mu má být představen. Pokud analyzujeme další část textu, můžeme narazit na citát nebo výraznou myšlenku, které jsou vedeny tak, aby doplnily celou výpověď. Občas si Łubowicz zakládá na jedné větě, která dodá směřování celé koncepci. Tak tomu bylo v případě výstavy z roku 2002 „Dotyk reality“, na níž byl použit citát z Ovidiových *Proměn* „To co vidíš, je ničím; to, co miluješ – otoč se a zmizí.“ Úvodní slova se měla stát inspirací a výchozím bodem k realizaci prací pozvanými umělci.

Absolvování polské filologie na Vratislavské univerzitě je silným determinantem stylu Łubowicz. V každé práci se dá pocítit jasný základ v stylu psaní, ve výběru slov, v konstruování vět, v přesném nasměrování čtenáře na své myšlení. Ve všech textech se dá cítit lehkost, ačkoliv, jak přiznává sama autorka, této lehkosti není dosaženo ihned ale teprve po několikánásobných korekturách. Každý text je nesmírně přehledný a napsaný tak, aby oslovil co největší počet osob. Neobsahují rozvitá, komplikovaná souvětí, ale představují harmonii a potěšení z četby. Osoby, které se nezajímají o umění každý den, se tak mohou dozvědět něco nového. Neodcizuje se jim, právě naopak, chce vést čtenáře co nejdále a ukázat mu svět vybraného umělce co nejdůkladněji.

Specializace, kterou si Łubowicz vybrala v rámci studia, také nebyla náhodná. Po mnoha letech, během nichž se spolu s otcem pročetla knihami spojenými s historií umění, jí měla v pozdějším životě provázet právě tato oblast. Čas strávený na střední škole, specializace na univerzitě, to všechno rok po roku povzbuzovalo a poskytovalo čím dál větší teoretickou přípravu. Dějiny umění se staly její velkou vášní, které se věnovala od nejmladších let. Po léta tvořenou obrovskou databázi znalostí, které Łubowicz získala, využívá každý den. Mnoho čtenářů si nemusí být vědomo, jak dobře je v tomto ohledu připravena. Ve svých textech pokaždé navazuje na historické pozadí, aby byla plně pochopena koncepce, kterou chce představit.

Elżbieta Łubowicz se ve své práci snaží držet jedné zvolené koncepce. Pokud ji dané téma zajímá natolik, že se mu chce věnovat, zcela se do něj ponoří. Čte co největší množství dostupných publikací, analyzuje a pak přistupuje k práci. K danému tématu přistupuje z mnoha stran a snaží se nalézt to, co není patrné na první pohled. Volí si předmět analýzy tak, aby nebyl jednoúrovňový. Hluboký a více perspektivní přístup k danému dílu nebo umělci je pro práce Łubowicz charakteristický a odlišuje jí od jiných polských kurátorů.

Elżbieta Łubowicz se nebojí uchopit předměty a osoby, kterým se již někdo věnoval. Pokud už byl daný umělec, nebo nějaké dílo, dříve popsán, snaží se nalézt v něm nějaké doplňující hodnoty. Díky tomu práce získávají, ačkoliv nám už jsou známy, novou kvalitu. Łubowicz dokáže odhalit a svěže se podívat na to, co už nastalo. Díky této schopnosti mohlo na trhu s uměním znovu vystupovat mnoho hodnotných prací.

Práce Elżbiety Łubowicz ve srovnání s jinými polskými kurátory

V Polsku máme v současnosti mnoho známých kurátorů spojených s fotografií a každý z nich má poněkud jiný přístup a založení v souvislosti s propagací a vystavováním fotografií. Pokusím se v několika větech popsat, jak pracují a jaké jsou jejich výsledky ve srovnání s Łubowicz.

Ve srovnání s vratislavským kritikem Jerzym Olkem, který se věnuje především elementární fotografii, se Elżbieta Łubowicz neuzavírá do tak úzké specializace. Idea elementární fotografie se zrodila v druhé polovině 80. let a je chápána jako „technicky perfektní fotografie, soustředěná na vlastní materiál a roli, kterou plní.“²²

Olek po mnoho let vedl známou galerii Foto-Medium-Art ve Vratislavi. Pořádal výstavy, zval známé umělce, byl zde ředitelem a díky tomu mohl dosti svobodně a autorským způsobem plnit cíle a záměry, které si sám určil. Łubowicz oproti tomu nikdy nebyla ředitelkou žádné galerie. Spolupracovala např. s Biurem Wystaw Artystycznych a s Centrem kultury a umění z Vratislavi, ovšem zde musela každý svůj nápad a koncepci předložit osobám s rozhodovacími pravomocemi. Tím je při větších realizacích nucena hledat granty, které by její nápady financovaly. To, že jí není podřízen konkrétní výstavní prostor, se podílí na tom, že má jiný styl práce, který ji nutí hledat vhodná místa.

Jerzy Olek realizoval díky galerii Foto-Medium-Art mnoho různých projektů mimo výstavní činnost. Organizoval interdisciplinární sympózia a panelové diskuse. Obecně přijal, že se bude věnovat široce pojímanému umění z pomezí různých oblastí filmu, videa, nových technologií, architektury a hudby. Jasně prohlásil, že se soustředí na předvádění polské a mezinárodní avantgardy od 70. let do současnosti. V případě Łubowicz má umění, kterému se věnuje, mnohem širší hranice. Pracuje

22. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Foto-Medium-Art>

je s každým dobrým dílem, pokud ovšem rozpohybuje její osobní citlivost.

Jerzy Olek je navíc iniciátorem a realizátorem mnoha výstav věnovaných konkrétním problémům, např. Mezní stavy ve fotografii (Katowice 1977), Elementární fotografie (Szczecin 1986), Elementárnost ve fotografii (Wrocław 1989). Ve srovnání s Łubowicz je to jiný přístup k pořádání výstav. Olek se soustředí na konkrétní problém a přizve k němu mnoho autorů, hlavním determinantem je myšlenka. Łubowicz se proti tomu vždy snaží soustředit na osobu a uspořádání její individuální výstavy a pokud se už soustředí na nějaký problém, pak se ten vždy týká tvorby této jedné konkrétní osoby.

Olek sám je fotograf, kritik a recenzent. Je to autor a komentuje tvorbu jiných. I to je faktor, který ho odlišuje od Łubowicz. To, že je sám umělec, má vliv na myšlení a pocity spojené s uměleckým trhem a určitě kvůli tomu jinak přistupuje k otázkám s tím spojeným. Jeho největší aktivita byla v 70.-80. letech. Působil jako učitel na Univerzitě umění v Poznani. Měl velký zájem o českou fotografii.

Další ve Vratislavi známou postavou z oblasti fotografické historie, kritiky a kurátorství, je Adam Sobota. Specializuje se na fotografii a problematiku současného umění. Je znám především jako kurátor Národního muzea ve Vratislavi a po mnoho let se věnuje fotografickému oddělení, které neustále rozšiřuje. Zabývá se uspořádáním, katalogizováním, píše o tom a dělá vše, co je spojeno s touto konkrétní sbírkou. Přesto, že jsou sbírky muzea velmi bohaté, představuje to určité omezení spojené s rozsahem práce, což nemůžeme říci o činnosti Łubowicz, která není takovýmto způsobem limitována.

Adam Sobota je kurátor, který úzce spolupracuje se zmíněnou institucí. Organizuje mnoho kolektivních výstav, na nichž je sbírka prezentována. Ale kromě toho je znám také jako kurátor individuálních projektů. Jím připravované výstavy jsou na umělecké scéně oceňovány, zpracoval výstavy např. Witolda Rommera, Zbigniewa Dłubaka, Aleksandra Krzywobłockého a Zdzisława Beksińskiego. Tento rys práce věnující se jednotlivým umělcům se v tomto případě podobá Łubowicz.

Sobota se dále věnuje pedagogické činnosti, pořádá samostatné přednášky pro muzeum, ale také stále spolupracuje s několika univerzitami, např. se Zelenohorskou Univerzitou a Jelenohorskou Školou Fotografie. Vyučuje předměty spojené s fotografií a historií umění, obdobně jako je tomu v případě Elźbiety.

Jednou z nejznámějších polských kurátorek ve světě je již zesnulá Urszula Czartoryska. „Pocházela ze slavné aristokratické rodiny, která se zasloužila o Polsko. Studovala dějiny umění na Lublinské katolické univerzitě. Jejím zájem se

soustředil na současné umění, psala o Tadeuszovi Kantorovi, Władysławovi Strze-
mińském, Alině Szapocznikow. Ovšem hlavní doménu jejího zájmu představovalo
umění fotografie.“²³ Czartoryska byla spisovatelka, publicistka a historička fotogra-
fie, vytvořila několik knih a vydala pro celosvětovou fotografii významné *Plastyczne
przygody fotografii* (1965). Byla nazývána velkou dámou polské fotografie. Velmi
významně se zapsala do dějin umění posledních let. Účastnila se mnoha umělec-
kých manifestací, tuzemských a mezinárodních sympózií. Byla členem Mezinárodní
asociace výtvarných kritiků AICA a také čestným členem Svazu polských umělců
fotografů.

Společným jmenovatelem obou žen je nepochybně skutečnost, že obě
psaly články pro fotografické časopisy nejen v Polsku ale i v zahraničí. Měsíčník, a
později čtvrtletník „Fotografii“ na svých stránkách publikoval texty obou kritiček.
Czartoryska navíc stejně jako Łubowicz zastávala roli vysokoškolské pedagožky,
vedla kurzy na Vyšších fotografických studiích ve Varšavě a na ASP v Poznani.

Czartoryska uspořádala několik velmi proslulých výstav. Nesoustředila se
jen na individuální sbírky, jako Łubowicz, ale propagovala více umělců na jednom
místě. Významnou expozicí byla „Polská fotografie“ předvedená v New Yorku v
roce 1979 a „Presence polonaise“ v Paříži v roce 1981. Připravila také individuální
výstavy tak známých osobností, jako jsou Jan Bułhak nebo Zofia Rydet, což je ob-
dobné jako v případě Łubowicz. Obě si vybíraly známé polské fotografie tvořící od
poválečného období až do současnosti, kteří pracovali po mnoho let a zanechali
po sobě dílo významné pro kulturu země.

Jedním z více současných kurátorů, kteří se prosadili, vedle Lecha Lechowic-
ze, Krzysztofa Jureckého a dalších, je Adam Mazur, vzděláním historik umění a
amerikanista. Představuje jednu z mladších uznávaných osobností, věnujících se
v současnosti propagaci fotografie na území Polska. Pracoval jako kurátor v Centru
současného umění Zamek Ujazdowski ve Varšavě. Přednáší např. na Vyšší škole
sociální psychologie a Akademii fotografie ve Varšavě. Ve srovnání s Łubowicz je
známý především díky pořádání kolektivních výstav (*Noví dokumentaristé* (2006),
Efekt červených očí (2008), *Venuše* (2008),), které se týkají současných problémů.
Zve na ně nejčastěji mladé, schopné fotografy. Často vyhledává nové autory a za-
hazuje s nimi spolupráci. Je to úplně jiný přístup než u Łubowicz, která se většinou
soustředí na zralé tvůrce, kteří disponují rozsáhlým dílem.

Mazur je znám také díky zpracování několika obširných knih týkajících se
současné fotografie. V roce 2012 vydaná publikace *Decydujący moment. Nowe*

23. <http://fototapeta.art.pl/fti-ucz.html>

zjawiska w fotografii polskiej po 2000 roku popisuje medailony a práce jím vybraných autorů. Každého z nich představuje krátký text zabírající max. půl strany, kde se navíc nachází několik jeho prací. Jde o subjektivní kolekci fotografů, kteří se prosadili na polské umělecké scéně. Takováto metoda práce je odlišná od přístupu Łubowicz, která se vždy snaží soustředit na jednoho autora celkovým a kompletním způsobem. Nevěnuje se také současným jevům a trendům, více se snaží nalézt inovativní přístupy k umění, ale mezi zralými, zformovanými autory.

Rysem spojujícím obě osobnosti je nepochybně skutečnost, že píše texty týkající se fotografie, které vycházejí v tuzemských i zahraničních časopisech. Každý z nich se věnuje také redakční práci. Mazur je v současnosti redaktorem magazínu *Szum*, dříve byl šéfredaktorem magazínu *Obieg* a členem týmu *Krytyky Polityczne*.

Interview s prof. Birgusem

Kde jste se poznal s Elżbietou Łubowicz?

Pamatuji si, že jsme se poznali v Praze. Příležitostí k setkání byla výstava o českých fotografech pořádaná v Polsku v roce 2001. Nejsilnější kontakt jsem s ní měl, když mě pozvala, abych pronesl přednášku týkající se avantgardy v české fotografii, která se konala v Biurze Wystaw Artystycznych ve Vratislavi. Tehdy také vyšla v Praze, Stuttgartu a v americké Cambridgi má kniha o tomto tématu. Pamatuji se, že setkání s posluchači se skvěle vydařilo šlo o první lekci tohoto typu, která se setkala s tak velkým zájmem. Pan Dackiewicz, překladatel, který s námi spolupracoval, ideálně zvládl přeložit celou přednášku z češtiny do polštiny.

Jak Vaše spolupráce probíhá dále?

V roce 2003 mě Elżbieta pozvala, abych předvedl své práce na individuální výstavě v Biurze Wystaw Artystycznych ve Vratislavi. K ní napsala skvělý text, který jsem se rozhodl navíc použít v katalogu k výstavě. Zároveň se mi líbil tak moc, že jsem ho později nejednou použil při pozdějších výstavách v mnoha zemích. Požádal jsem ji také o rozšíření a dopsání další části textu. Elżbieta samozřejmě souhlasila a vyšel např. v českém časopise „Ateliér“ a v polském „Formatu“. Po těchto událostech jsme už zůstali v častém kontaktu. Elżbieta mě několikrát navštívila v Praze, přespávala v mém ateliéru.

Jaké byly další společné projekty?

Pomáhal jsem Elżbietě organizovat reprízu velké výstavy Akt v české fotografii, kterou jsme připravili s kurátorem Uměleckoprůmyslového muzea v Praze Janem Mlčochem. Premiéra se konala na Pražském hradě v Praze a později byla na Pražském hradě předvedena na mnoha místech v Evropě, třeba v Paříži, Moskvě, Bratislavě, Aténách i ve Vratislavi. Výstava zaznamenala velký úspěch k velkému česko-anglickému katalogu vyšla příloha s polským překladem a byl vytištěn soubor pohlednic. Na vratislavské expozici pracovala Elżbieta velmi intenzivně a invenčně a provedla

to nesmírně profesionálně. Často jsme spolupracovali na publikacích a článcích různého druhu. Významná byla setkání během Měsíce fotografie v Bratislavě, kde jsme spolupracovali při přípravě budoucích čísel „Imaga“. Protože časopis už bohužel neexistuje, jsou naše setkání čím dál vzácnější, což mi je velmi líto.

Jakých charakterových vlastností si na ní ceníte nejvíce?

Vždy se mi na ní líbilo to, že se ve srovnání s jinými polskými kurátory Elżbieta neuzavřela jen do jednoho proudu. Například ve srovnání s Jerzym Olkem, který pracuje s elementární a konceptuální fotografií, má paní Łubowicz mnohem širší pohled. Zajímá se o avantgardu aktuální výtvarnou i dokumentární fotografii, současné malířství a intermediální umění. Je to jedna z prvních polských kurátorů, kteří začali věnovat intenzivnější pozornost dokumentární fotografii - ještě předtím, než se z ní mezi mladými polskými fotografy stala velká móda. Elżbieta je otevřená vůči všem dobrým fotografiím z různých proudů.

Cením si, že při přípravě výstav i publikací jde do hloubky, že se snaží prostudovat veškerou dostupnou literaturu a zařadit práce do širokého společenského a uměleckého kontextu, že umí výborně charakterizovat, interpretovat a analyzovat díla, že píše odborně fundované a přitom čtivé texty. Že se nebojí projevit svůj vlastní názor, že dovede originálně upozornit na souvislosti, které někdy unikají i samotným autorům.

Na co kromě profesní práce vzpomínáte nejraději?

Vždy, když jsem se setkal s Elżbietou, nezávisle na tom, jestli soukromě nebo profesně, chodili jsme často do kavárny, kde si šlo objednat zmrzlinové dezerty. Vždy rád vzpomínám, že Elżbieta milovala zmrzlinu.

Děkuji za rozhovor.

Interview byl proveden dne 26.04.2014 na Horní Bečvě

Interview s Andrzejem Sajem

Jak jste poznal paní Elżbietu?

Poznal jsem jí ve Vratislavi přes její publicistické práce. Četl jsem její texty, ale dlouho jsem neměl příležitost poznat jí osobně. První texty, které si pamatuji, jsou ze 70. let, v té době zpracovávala spolu s manželem Ryszardem, který pracoval v Biurze Wystaw Artystycznych, témata různého druhu. Na začátku to nebyly příliš rafinované texty. Elżbieta byla mladá absolventka univerzity a šlo v nich cítit typický polonistický přístup. O něco později začala Ela Łubowicz sahat po zajímavějších tématech a začala se zajímat o nezávislé umění. V určitém okamžiku, v polovině 80. let, přestaly vycházet texty s jejím autorstvím. Moc jsem nevěděl proč, až později se ukázalo, že to souviselo s výchovou syna.

K osobnímu seznámení došlo, když Elżbieta začala pracovat v Biurze Wystaw Artystycznych, to byl rok 1997. Tehdy se už na umělecké scéně prezentovala jakoby v novém provedení, jako velmi vyzrálá kritička, která měla své koncepce týkající se interpretace a prezentování umění.

Na co se podle Vás paní Łubowicz specializuje? Co je její vizitkou?

Během práce v Biurze Wystaw Artystycznych se začala specializovat především na oblast fotografie, ale nesoustředila se jen na toto odvětví. K jejím stálým fascinacím je jistě třeba přidat tvorbu rodiny Szpakowských a Stanisława Drózdza, jehož je neustálou propagátorkou. Po roce 2000 se už Elżbieta spojila jen s Centrem kultury a umění ve Vratislavi, s nímž v rámci volné spolupráce realizovala své kurátorské koncepce.

Jak probíhá spolupráce mezi Vámi a paní Łubowicz?

Když jsem Elżbietu poznal osobně, navrhnul jsem jí, aby své texty publikovala v časopise „Format“, jehož jsem redaktorem. Vždy jsem s jejími texty velmi spokojen. Ke každému z nich přistupuje naprosto kompetentně a tak je tomu dodnes. Považuji ji za skvělou kritičku.

Jakých vlastností si na ní nejvíce ceníte?

Je to osoba nesmírně skrupulózní, touží po dokonalosti při přípravě navrhovaného aranžmá. Představuje příklad poctivého kurátorství podpořeného znalostí teoretických textů. Mohu o ní mluvit jen v superlativech, ačkoliv se ne ve všem shodneme; lišíme se např. v politických pohledech, což ale neškodí naší spolupráci. Paní Łubowicz je nezvykle hloubavá. Občas až přespříliš, když se pokouší dospět ke zdrojům textů nebo děl. Obdivuji to na ní, protože já osobně často nejsem schopen tohoto druhu časově náročné hloubavosti a perfekcionismu.

Jakou milou vzpomínku máte na paní Elu?

Bývali jsme společně na plenérech, které částečně organizovala, což bylo vždy příjemné. Přivezl jsem si z nich mnoho zajímavých historek. Pamatuji si, že na tyto cesty a kamkoliv odjížděla, sebou vždy brala svého milovaného psa. Její čtyřnohý přítel jí měl tak rád, že nedovolil nikomu se k ní přiblížit a vrčel na všechny, dokonce i tehdy, když chtěl někdo k Elźbietě přijít, aby se s ní přátelsky přivítal. Druhým takovým detailem je skutečnost, že Elźbieta miluje sladkosti různého druhu. Vždy po vernisáži nebo během naplánovaných schůzek, jsme se vypravili do kavárny, kde servírovali co nejlepší deserty; Ela se krmila zmrzlinou a zapíjela jí likérem, zatímco jiní (my) pili pivo...

V okruhu známých jsme od jistého okamžiku začali Elźbietě říkat „naše Czartoryska“, což se vztahovalo k známé kurátorce Urszule Czartoryské. Došlo k tomu s ohledem na fyziognomii a vzhled Elźbiety, ale také s ohledem na profesionální přístup ke kurátorské práci, kterou vykonávala.

Děkuji za rozhovor.

Interview byl proveden dne 16.06.2014 ve Vratislavi

Elżbieta Łubowicz
Galeria Foksal
2002, Varšava

Elżbieta Łubowicz
Během vernisáže *Lustro natury*
12.11.2007, Vratislav
fot Krzys Saj

Elżbieta Łubowicz, Jerzy Lewczyński
20.03.2001, Vratislav;
77 narozeniny Lewczyńského
fot. Janusz Nowacki

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta, **FORMAT** nr 41, pod redakcją Andrzeja Saja, Wrocław, 2002, (strony 70-72), ISSN 0867-2555
- Państwowa Galeria Sztuki, **PATRYCJA ORZECZOWSKA** Nos Duo, Katalog wystawy, Sopot, 2004 (strony 2-5), ISBN 83-88210-65-3
- Biuro Wystaw Artystycznych, **MARCO AMBROSI** Portréty v černé, Katalog wystawy, Wrocław 2004 ISBN 8389308088
- Galeria Miejska Arsenał, **BIENNALE FOTOGRAFII**, katalog, Poznaniu, 2002 r.
- Biuro Wystaw Artystycznych, **PAWEŁ ŻAK** *Příběhy*, Katalog wystawy, Wrocław 2006 ISBN: 978-83-89494-18-4
- Biuro Wystaw Artystycznych, **REIKO IMOTO** *Dreamscapes*, Katalog wystawy, Wrocław 2007 ISBN 8387104426
- Ośrodek Kultury i Sztuki, **KOSTAS KIRITSIS** Fiction / Non - fiction, Katalog wystawy, Wrocław 2013, (str. 3-8) ISBN: 978-83-62290-61-1 (strony 3-8)
- Muzeum Sztuki w Łodzi **AUTOPORTRET W NEGATYWIE** Oryginalność koncepcji fotografii w ujęciu Jerzego Lewczyńskiego, *Jerzy Lewczyński. Archeologia fotografii. Prace z lat 1941–2005, Września 2005* ISBN 83-89494-11-6
- Adam Mazur **DECYDUJĄCY MOMENT. NOWE ZJAWISKA W FOTOGRAFII POLSKIEJ PO 2000 ROKU**, Kraków, Karakter, 2012, ISBN: 978-83-62376-20-9
- Urszula Czartoryska **PRZYGODY PLASTYCZNE FOTOGRAFII** Wydawca Słowo/Obraz Terytoria, 2002 Gdańsk ISBN 83-88560-24-7
- Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu **JEST SIĘ. OPOWIEŚĆ O ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI ANNY SZPAKOWSKIEJ-KUJAWSKIEJ**, [katalog wystawy monograficznej], Wrocław, 2005
- Ośrodek Kultury i Sztuki, **RZECZYWISTOŚĆ JEST TEKSTEM. O „POJĘCIOKSZTAŁTACH” STANISŁAWA DRÓŻDŻA**, Poezja konkretna. Prace z lat 1967 – 2007, [katalog wystawy], Wrocław, 2009. ISBN 978-83-883751-0-1
- Ośrodek Kultury i Sztuki **LUSTRO NATURY. WYSTAWA POPLENEROWA**, Wrocław, 2007 ISBN 8387104728

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://pl.wikipedia.org>
<http://www.kwadrat.edu.pl>
<http://culture.pl/pl>
<http://cojestgrane.pl>
<http://www.swiatobrazu.pl>
<http://www.buw.uw.edu.pl>
<http://katalog.czasopism.pl>
<http://fototapeta.art.pl>
www.asp.wroc.pl/

Výběrový seznam textů E.Łubowicz

1. MIĘDZY PICTURE A IMAGE

Obrazy w kulturze współczesnej
„Kultura Współczesna” nr 4(50), 2006

2. OBRAZ WYCIĘTY Z WIDOKU

Symboliczne znaczenia kadru
„Dyskurs” nr 15, 2012 / 2013

3. FOTOGRAFIA: MIĘDZY RZECZYWISTOŚCIĄ A SZTUKĄ

„Format” nr 37, 2000

4. FOTOGRAFICZNY DOKUMENT W SZTUCE WSPÓŁCZESNEJ

Starzy dokumentaliści w nowym kontekście
„Format” nr 54, 2008

LEWCZYŃSKI JERZY

- ŚWIATŁO ZNISZCZONYCH FOTOGRAFII

Patrząc na prace Jerzego Lewczyńskiego
„Odra” nr 4, 2006

- AUTOPORTRET W NEGATYWIE

Oryginalność koncepcji fotografii w ujęciu Jerzego Lewczyńskiego
W: Jerzy Lewczyński. Archeologia fotografii. Prace z lat 1941–2005, Września 2005

- OBRAZ PAMIĘCIOWY JAKO RELIKWIA

„Imago” (Bratysława), nr 29, 2010

- KADROWANIE ŚWIATA

Estetyka prac fotograficznych Jerzego Lewczyńskiego
„Format” nr 49, 2006

WOŚ STANISŁAW

- FOTOGRAFIA – LUSTRO RZECZYWISTOŚCI

O pracach Stanisława J. Wośa

W: Stanisław Woś. Z ciemności i ze światła, PGS Sopot, 2002

- GŁĘBIA OBRAZU, GŁĘBIA ŚWIATA

W: Stanisław Woś, Szukam światła, Suwałki 2007

- OBRAZ JAKO SYMBOL

Późne prace Stanisława J. Wośa „Format” nr 63, 2012

KOMOROWSKI PIOTR

- NAJWAŻNIEJSZE JEST TO, CO POZA FOTOGRAFIĄ

„Kwartalnik Fotografia” nr 2(5), 2001

- NOCNE WĘDRÓWKI DUSZY

Nowe fotografie Piotra Komorowskiego

W: Piotr Komorowski. Personifikacje, katalog wystawy, Ośrodek Kultury i Sztuki, Wrocław 2004

- PĘKNIĘCIE JEST W SAMYM CENTRUM

Publikacja na stronie ZG ZPAF, 2010 (nieistniejąca już)

- AUTOPORTRET CIELESNY

W: Piotr Komorowski. Introspekcje - wewnętrzne doświadczenie ciała, katalog wystawy, NEW Fine Grain, Kielce 2012

ŻAK PAWEŁ

- CO KRYJE SIĘ W ŚWIETLE I WIDNIEJE W MROKU

W: Paweł Żak. Opowieści, Wydawnictwo Kropka, Września 2007

- ZAGADKOWA WIDZIALNOŚĆ ŚWIATA

O Martwych naturach Pawła Żaka, W: „Format” nr 68 (w przygotowaniu do druku)

BATOR ANDRZEJ

- PAPIEROWY SKRAWEK PAMIĘCI

W: Andrzej P. Bator. Fotografie, katalog wystawy, Galeria Sztuki BWA, Jelenia Góra 2003
- PAMIĘĆ JAKO OBRAZ

W: Andrzej P. Bator. Anamnesis, katalog wystawy, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu; BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej, Wrocław 2005

MAŃCZAK ALEKSANDRA

PRZEŁAMUJĄC KONWENCJE

Natura cywilizacji, źródła obrazu i Księga Natury w interdyscyplinarnych dziełach Aleksandry Mańczak „Format” nr 62, 2012

ROBAKOWSKI JÓZEF

- ZDERZENIA FILMU Z RZECZYWISTOŚCIĄ

Strategie konceptualne w filmach Józefa Robakowskiego

W: Józef Robakowski. Istota idei, katalog wystawy, Muzeum Narodowe w Gdańsku, Gdańsk 2012

- KINO WŁASNE JÓZEFA ROBAKOWSKIEGO

Między konstruktywizmem a dadaizmem, „Format” nr 65, 2013

HUDON WIESŁAW

MAŁE NARRACJE – DOTYKANIE GRANIC RZECZYWISTOŚCI

W: Wiesław Hudon. Artysta w podróży. Fotografie z lat 1969–2004, katalog wystawy, Muzeum Sztuki, Łódź 2004

KIRITSIS KOSTAT

- MIEJSCE PRZYSZŁEGO DZIEŁA SZTUKI

W: Kostas Kiritsis. Cywilizacje, katalog wystawy, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej, Wrocław 2004

- REALNE FIKCJE KOSTASA KIRITSISA

W: Kostas Kiritsis. Fiction / Non-Fiction. Biblioteka obrazów, katalog wystawy, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, 2013

- KSIĘGA NOWEGO WIDZENIA Format nr 47, 2005

WOŁYŃSKI PIOTR

TAJEMNICA W CENTRUM RACJONALNOŚCI

W: Piotr Wołyński. Apotropeje, katalog wystawy, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej, Wrocław 2003

PRAŻMOWSKI WOJCIECH

RZECZYWISTOŚĆ W TRAKCIE PRZEPROWADZKI

O fotografiach Wojciecha Prażmowskiego

W: Wojciech Prażmowski, Biało-czerwono-czarna. Fotografie (katalog wystawy), Muzeum Częstochowskie, 2001

LECH ANDRZEJ

LISTY PRZEZ ATLANTYK

Publikacja na stronie internetowej Galerii FF, 2011

TOMASZCZUK ZBIGNIEW

PORTRET CZASU JEST OBRAZEM ABSTRAKCYJNYM

W: Zbigniew Tomaszczuk, Paralaksa czasu (katalog wystawy), Galeria FF, Łódź 2007

ASZYK KAROLINA

ODNALEZIONA TAJEMNICA OBRAZU

W: Karolina Aszyk, Przejście (katalog wystawy), Galeria Pakamera, Suwałki, 2012

GARDULSKI MAREK

DYSTANS Autoportrety Marka Gardulskiego

W: Marek Gardulski, Rok pięćdziesiąty trzeci itd... (katalog wystawy), Galeria Pusta, Katowice, 2008

ZAWADZKI WOJCIECH

DOM I OGRÓD

Tu zbiegają się ścieżki czasu...

W: Wojciech Zawadzki, 100 fotografii 1975-2006, wydawnictwo Kropka, Września 2007

SZYRYK MAREK

MELANCHOLIA PRZEMIJANIA

Fotografie Marka Szyryka

W: Marek Szyryk, Tu i teraz (katalog wystawy), Galeria Sztuki BWA, Jelenia Góra, 2009

ŠIGUT JIŘI

Istota rzeczy w źdźble trawy

Fotografie bez fotografii Jiří Šiguta, Format nr 33/34, 2000

BIRGUS VLADIMÍR

RZECZY I CIENIE

Fotografia postartystyczna Vladimíra Birgusa

- „Format” nr 41, 2002

- „Atelier”, Vladimír Birgus. 1992 - 2002”, nr 3, 2003

- Vladimír Birgus. Così niewyslovitelného, katalog wystawy, Kant, Praha, 2003

- Vladimír Birgus. Così niewyslovitelného, Galerie Měsíc ve dne, České Budějovice, 2004

- Vladimír Birgus. Fotografie 1981-2004, katalog wystawy, Kant, Praha, 2004

- Vladimír Birgus, Želimir Košević. Glaerie Rigo, Novigrad, Chorwacja, 2005

PINKAVA JAN

ZAGADKA SFINKSA O tajemnicy natury ludzkiej

„Format” nr 57, 2009

+ Rozszerzona wersja, niepublikowana

JIRÁSEK VÁCLAV

INDUSTRIALNY SEN

„Format”, nie znalazłam numeru

REIKO IMOTO

PEJZAŻE SNÓW

Reiko Imoto. Dreamscapes, katalog wystawy, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, Wrocław 2007

KLASYCY FOTOGRAFII

FOTOGRAF ULICZNY

„Fotografie Roberta Doisneau. Paryż” (katalog wyst.), Galeria pf, Centrum Kultury Zamek, Poznań, 2004

OKO BOGA

André Kertész i jego fotografie

W: „André Kertész: Intymność czytania” (katalog wyst.), Galeria pf, Centrum Kultury Zamek, Poznań, 2005 oraz „Format” nr 46, 2005

KERTÉSZ – THE IMAGE AS A METAPHOR OF LIFE

(KADR JAKO METAFORA ŻYCIA) „Imago”, nr 25-26, 2008

INTUICJA I KONSEKWENCJA

W: „Lartigue w szkole gry” (katalog wyst.), Galeria pf, Centrum Kultury Zamek, Poznań, 2006

FIVEFOLD WITKACY (PORTRET WIELOKROTNY)

Imago, nr 28, 2009

PSYCHOHOLISM BY WITKACY (Psychologizm Witkacego)

Imago, nr 28, 2009

W POSZUKIWANIU RACJONALNYCH STRUKTUR (Kielecka Szkoła Krajobrazu)

(„Format” nr 41, 2002)

FOTOGRAFIA JAKO FOTOGRAFIA PRZECHODZI DO HISTORII?

Wystawa kolekcji fotografii Muzeum Narodowego we Wrocławiu

„Odra” nr 3, 2008

Realizacje/katalogi

2001

1.– Jerzy Lewczyński, Fotografie (retrospektywa), BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda

Katalog: Jerzy Lewczyński, Fotografie, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej, Wrocław 2001

2. – Z tradycją w tle. Fotografowie z Pragi (wystawa zbiorowa, 10 uczestników czeskich), BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda.

Katalog: Z tradycją w tle. Fotografowie z Pragi, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej, 2001

3. – Andrzej P. Bator, Fotografie, Galeria FF w Łodzi; Galeria Sztuki BWA w Jeleniej Górze;; Górnośląskie Centrum Kultury, Galeria Pusta, Katowice (2002); BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda, Wrocław (2003)

Katalog: Andrzej P. Bator, Fotografie, Galeria Sztuki BWA w Jeleniej Górze, 2001

2002

3. – Bogdan Konopka, Szary Paryż, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda, Państwowa Galeria Sztuki, Sopot; Muzeum Historii Fotografii w Krakowie; Akademickie Centrum Kultury, Lublin (2003).

Katalog: Bogdan Konopka, Szary Paryż / Paris en gris, wydawcy: BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej; Państwowa Galeria Sztuki, Sopot; Muzeum Historii Fotografii w Krakowie; Akademickie Centrum Kultury, Lublin, 2002

4. – Dotknięcie realności (wystawa zbiorowa, 7 uczestników polskich), BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda; Galeria „U Jezuitów” w Poznaniu (w ramach Biennale Fotografii – 2003); Praski Dom Fotografii, Praga (2003).

Katalog: Dotknięcie realności, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej, 2002.

2003

5. – kurator wystawy głównej Biennale Fotografii w Poznaniu (jeden z pięciu kuratorów).

6. – Vladimir Birgus, Niewystawione, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda

Tekst wstępny w katalogu: Vladimir Birgus, Cosi nevyslovitelného / Something Unspeakable, Wydawnictwo Kant, Praga 2003

2004

7. – Piotr Komorowski, Personifikacje, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda; Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu (współorganizator); Galeria „T”, Bratysława (w ramach Miesiąca Fotografii).

Katalog: Piotr Komorowski, Personifikacje, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, 2004

8. – Kostas Kiritsis, Cywilizacje, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda; Galeria Sztuki BWA w Jeleniej Górze; Galeria Sztuki Wozownia w Toruniu

Katalog: Kostas Kiritsis, Cywilizacje, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, 2004

9. – Krzysztof Cichosz, Fotoinstalacje, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej (kurator wrocławskiej wersji wystawy przygotowanej przez Muzeum Sztuki w Łodzi)

10. – Patrycja Orzechowska, Nos duo, Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie; BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda; Galeria Miejska „Arsenał” w Poznaniu, (w ramach programu towarzyszącego Biennale Fotografii).

Katalog: Patrycja Orzechowska, Nos duo, Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie, 2004

2005

11. – Marco Ambrosi, Portrety w czerni, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda; Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu (współorganizator); Centrum Kultury Zamek w Poznaniu – Galeria Fotografii pf; Galeria Sztuki Wozownia w Toruniu (2006); Bielska Galeria Sztuki w Bielsku-Białej (2007)

Katalog: Marco Ambrosi, Portrety w czerni, BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej, 2005

12. – Anna Szpakowska-Kujawska, Jest się. Prace z lat 1954-2005, wystawa monograficzna, malarstwo, rzeźba, collage, Muzeum Narodowe we Wrocławiu; Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu (współorganizator); Galeria Miejska Arsenał w Poznaniu; Wałbrzyska Galeria Sztuki BWA Zamek Książ

Katalog: Anna Szpakowska-Kujawska, Jest się. Prace z lat 1954–2005, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, 2005

13. – Wiesław Hudon, Artysta w podróży (fotografia, instalacja, film video), BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej (kurator wrocławskiej wersji wystawy przygotowanej przez Muzeum Sztuki w Łodzi).

Tekst wstępny w katalogu: Wiesław Hudon, Artysta w podróży, Muzeum Sztuki w Łodzi, 2004

14. – Andrzej P. Bator, Anamnesis, Galeria FF w Łodzi; Galerie Pankov, Berlin; BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda (2006); Górnośląskie Centrum Kultury – Galeria Pusta, Katowice (2006); Centrum Kultury Zamek w Poznaniu - Galeria Fotografii pf (2006), Galeria Sztuki BWA w Jeleniej Górze (2006).

Katalog: Andrzej P. Bator, Anamnesis, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu; BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej, 2005

2006

15. – Paweł Żak, Opowieści, Ratusz – Muzeum Miejskie Wrocławia

Tekst wstępny w książce: Paweł Żak, Opowieści, Wydawnictwo Kropka, Wrzesień 2007

16. – Reiko Imoto, Dreamscapes, Centrum Kultury Zamek w Poznaniu – Galeria Fotografii pf; BWA Wrocław – Galerie Sztuki Współczesnej – Galeria Awangarda (2007); Górnośląskie Centrum Kultury – Galeria Pusta, Katowice (2007)

Katalog: Reiko Imoto, Dreamscapes, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu; Reiko Imoto; Górnośląskie Centrum Kultury – Galeria Pusta, Katowice, 2007

2007

17. – Lustro Natury, Arsenał – Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia, wystawa poplenerowa prac artystów z krajów wyszehradzkich; Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu (organizator pleneru i główny organizator wystawy).

Katalog: Lustro Natury. Wystawa poplenerowa, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, 2007

2009–2010

18. – Stanisław Dróżdź, początekoniec. Pojęciokształty. Poezja konkretna. Prace z lat 1967 – 2007, wystawa monograficzna, Muzeum Narodowe we Wrocławiu; Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski (2009–2010); Galeria Sztuki BWA w Katowicach oraz Górnośląskie Centrum Kultury w Katowicach (2010); Festspielhaus Hellerau, Drezno (2010); Galerie Guardini, Berlin (2010).

Katalog: Stanisław Dróżdź, początekoniec. Pojęciokształty. Poezja konkretna. Prace z lat 1967 – 2007, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, 2009

2013–2014

19. – Ludwika Ogorzelec, Napięcia intelektualne, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

20. – Kostas Kiritsis, Fiction / Non-Fiction. Biblioteka obrazów, Muzeum Miejskie Wrocławia – Arsenal; Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu (główny organizator); Galeria BWA w Jeleniej Górze (2014); Galeria Sztuki Wozownia w Toruniu (2014)

Katalog: Kostas Kiritsis, Fiction / Non-Fiction. Biblioteka obrazów, Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, 2013

Jmenný rejstřík

Jerzy Lewczyński 20, 32, 15, 45
Andrzej Bator 21, 22, 31
Bogdan Konopka 21
Vladimír Birgus 21, 23, 30, 41, 42
Pavel Baňka 21
Jaroslav Beneš 21
Štěpán Grygar 21
Václav Jirásek 21
Karel Kuklík 21
Miroslav Machotka 21
Josef Moucha 21
Jan Pohribný 21
Nadia Rovderová 21
Jiří Škoch 21
Patrycja Basińska 22
Maciej Hnatiuk 22
Piotr Komorowski 22
Justyna Kochanowska 22
Aleksandra Kwiatkowska 22
Andrzej Różycki 22
Stanisław J. Woś 22
Paweł Żak 22
Krzysztof Cichodz 23
Piotr Komorowski 22, 23
Zbigniew Tomaszczuk 22
Kostas Kiritsise 22, 23, 28
Patrycja Basińska 22
Patrycja Orzechowska 23
Marco Ambrosi 24, 26
Anna Szpakowska - Kujawska 24, 25, 29
Wiesław Hudon 25
Reiko Imoto 26
Stanisław Drózdź 27, 29
Ludwika Ogorzelec 27
Andrzej Saj 29, 25, 43, 44
Marek Grygiel 30
Václav Macek 30
Piotr Wołyński 31
Grzegorz Przyborek 31
Józef Robakowski 31
Wacław Szpakowski 33
Jerzy Olek 37, 34
Adam Sobota 38
Urszula Czartoryska 38, 39
Adam Mazur 39, 40
Bronisław Kowalewski 25, 34